

ŞEŞİTİMİE

N İ S A N 1 9 4 0

Adana Kız Lisesi Talebe Yazıları

2

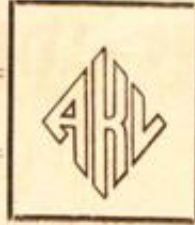
İÇİNDEKİLER

23 Nisan	Melâhat Tangüner
Spor	Neriman Genç
Atamıza	Iffet Bıçakçıoğlu
Hâmidin Ölümü Münasebetiyle	Bedia Bayhan
Hulyam	Hayriye Ilgaz
X Işınları	Suheyla Akat
Zaman	Nezahat
Destanlarımız	Nimet Mutlu
Mektuplar	Bedia Bayhan
Dere	Suzan
Işık Teorileri	Saliha Yalçın
Dolmayan boşluk	Berrin Yurdadoğ
Işıklar ve Gölgeler	Nerime Gündüz
Divan Edebiyatı ile Halk Edebiyatı arasında ufak bir mukayese	Nerime Gündüz
Anadolu Toprağı	Belkis Menemencioğlu
Meçhul Şehit Annesi	Didar Töktöktü
Terbiye ve Veraset	Mediha Okay
Gözler	Sabriye Eskigülek
Cennet Adanının güzel köşelerinden Atatürk parkı	Berrin Yurdadoğ
Bahar ve Çocuk	Mediha Koçak
Kömürlerimiz	Aliye Tanış, Kutluay
Newton	Hamide Sucak
Köyümde akşam olurken	Mehcure Şaydan
Duran Saat	Şalan
Yoksulluk	Hikmet İnce
Şefkat	Sevim Aytaş
Dolaşan Yıldızlar	Mefkûre Coşkunlar
Mors	Melek Çakan
Sürüştüme Dönüşü	Sakine Özcan

NİSAN 1940

SESİMİZ

BİRİNCİ YIL

SAYI: 2

S P O R

Bir insanın kafa terbiyesine olduğu kadar bedenî terbiyeye de ihtiyacı vardır. Yaşamak nasıl bir zaruretse, spor da fikrin inkişafında rolü olan bir terbiye vasıtasıdır. Sporü seven ve yapan genç, en büyük servet olan sıhhatli bir vücutla dinç, sağlam bir kafaya maliktir. Bunlara güvenerek o, her zaman için hayatından, istikbalinden emin ve nıkbındır.

Sportmen fertlerden müteşekkıl cemiyete malik milletler, vatandaşlarına bu meziyetleriyle bir zafer kadar öğünebilirler; çünkü onların ahlâk ve

irâdeleri spor sayesinde vücutları kadar sağlamlaştırılmıştır.

23 NISAN

*Kalplerde sonsuz sevinç, gözlerde iman dolu,
Geldi yine beklenen kutlu yirmi üç nisan.
Bugün bayram yapıyor yurdumun sağı, solu
Söyleyin nasıl coşmaz, nasıl sevinmez insan.*

*Tarihi parmağının ucunda döndüren Türk
Esarettten kurtulup, kavuştu hürriyete.
Yıkılan bir ülkeden vatan kuran ATATÜRK
Dedi: Bu bir başlangıç olsun Cumhuriyete.*

*Yirmi bir sene evvel kurulunca Kamutay,
Stıyrdık üstümüzden esareti ve gamı.
Şimdi bayram yapıyor Anadolu ve Hatay,
Eğleniniz yavrular bugün çocuk bayramı.*

*Ey! Şimdi kalplerimiz içinde yatan ATAM,
Sensiz bir bayram daha kutluyor vatan ATAM.
Nasıl çok sevinmesin, nasıl çok üzülmesin,
Seninle bu günlerin tadını tadan ATAM.*

*Elele tutuşarak zafere gidiyoruz.
Ulusumun gerilik değil, ülküdür yönü.
Her zaman gibi yine kalbimizden diyoruz,
Başımızda var olsun, uzun yıllar İNÖNÜ.*

IV C. 804

Melâhat Tangüner

Spor yalnız gençler için değil, her çağdaki insanlar için bir zarurettir. Çocuk dünyaya gözlerini açtığı andan itibaren harekete başlar ve bir enerji sarfederek sanki bütün mânileri yenmek ister. Eğer çocuğa sistematik bir tarzda spor yaptırılacak olursa ruhu, bedeni iyi ve güzel inkişaf eder. Muntazam vücutlu bir kimseyi seyretmek elbet te bir san'at eseri gibi göze zevk verir. Zamanla büyüyen çocuk, spor terbiyesi ile yetiştiği için tabii olarak

• San'at ruhun madde üzerindeki tezahürüdür.

Hegel

İdman
Koruy
son sınıf
Talebi
xx Mehmet

Neş'e hayata güneştir.

gençliğinde ve ihtiyarlığında sporu sever.

Bay Selim Sırrı Tarcan bir konferansında mevzu başlamadan önce hulâsa olarak şöyle demişti:

«Ben de J. J. Russo'nun "İtiraf-larım,, adlı eserinde olduğu gibi aş-kımı ve heyecanlarımı bütün teferrü-atı ile çekinmeden anlatacağım».

Evvelâ bu aşkın ne olduğunu an-lamıyan genç dinleyiciler ona şaşkın gözlerle bakmışlar, «Sevgilimin adı Spor.» deyince salonu bir alkış tufa-nına boğmuşlardı. Vaziyetten çok mütehassis olan sayın üstad geçkin yaşına ve zamanın aklaştırdığı saçla-rına rağmen, kürsüde dinç ve genç görünüyordu. Aynı gece gülen göz-lerle inkilâbın eseri olan genç nesle baktıktan sonra kendi gençliğini hatırlayarak:

«Ben sizin gibi iken bugünkü gibi spora çok düşkündüm. Müsait zemin buldukça bu ihtiyaç ve arzu-mu tatmine çalışırdım. Çok zaman adada atlet fanilasıyla koşarken pek tuhaf nazarlarla karşılaşırdım. Aldır madım; çünkü seviyor ve sevgimin yüksekliğini biliyordum» demişti.

Fakat bugün arkadaşlar, bu saha için hiçbir mâni yoktur. Taassup ah-lâkının zehir saçan dar görüşleri yük-sek Cumhuriyetimiz ve eşsiz inkilâ-bımızla yıkılmağa mahkûm edilmiş, her şeyde tolerans yaratılmış, Türk çocuğuna spor zevkini aşlamak bü-yüklükler için bir vazife olmuştur.

1936 da Berlin olimpiyatında ilk defa yabancı ufuklarda bayrağın dalgalandığını huşû ile seyreden ve işiten nesil, bu hamlenin muvaffaki-yetinde kendindeki gizli kudreti sez-miş ve daha birçok şeyler yapacağına iman etmiştir.

Bugün memleketinin tabii güzel-liği, temiz havası ve geniş alanların-da, kadın, erkek, genç, ihtiyar sporla başbaşa kalmasını ve onun zevkini tatmasını biliyorlar. Kışın kayakta, yazın denizde, Türkkuşu hava spo-runda her an atletizm müsabakala-rında, kulüp ve milli takımlarda faa-liyete geçmiye hazır ve atik duruyor; spor uğrunda muvaffakiyeti milli bir borç ve şeref tanıyorlar.

VI Edebiyat — No. 514

Neriman Genç

Hâmid'in Ölüm Yıldönümü Münasebetiyle

Şâiri Azam namile yâdedilen Hâmidin ölüm yıldönümü münasebetiyle kıymetli şahsiyeti hakkındaki fikirleri mi ifadeye fırsat bulduğum için kalbimde, bol bol ağlıyanların hissettikleri ferahlığı duyuyorum.

15/4/937 günü kendisi için yapılan ihtifalde herkes ondan hayranlıkla bahsediyordu. Bunları duyunca, hakkında bütün bildiklerimi, hafızama müracaatla birleştirip ölümüyle kaybedilen cevherin kıymetini takdire çalıştım. Arkasından bütün bir gençliği, bütün bir milleti, nihayet bütün bir âlemi ağlatan adam neden bu kadar büyüktür? Teessürüm, mantığıma galip geldiği için içimin sorgularına cevap bulamadım.

Ölümünü şöyle anlattılar :

"Bazı insanlar vardır ki, dünyadan habersizce göçüp giderler. Bunlar artık ölmüşlerdir. Bazıları ise ölümlerile, bir daha uful etmemek üzere doğarlar. Onlar lâyemutturlar. Ölüsü elli bin kişinin gözyaşlarıyla yıkanan Hâmit, işte bunlardandı! Ona acımalıyım! Dünyaya varlıklarını hissettirmeden gelip giden zavallılara acıyalım.."

Hiçkırırken güldüm! Ne doğru sözler... İhtifal bitmişti, kapıdan çıkarken kulaklarımda hâlâ : — O lâyemuttur, fanilere ağlıyalım! sözlerini işitiyordum. Yaşlı gözlerimin önünde beliren zavallı varlığımın akibeti, bütün vücudumu ürpertti.

Zaman ne çabuk geçiyor!.. Üç sene sonra aynı günde yine onu düşünüyor, yine hafızamın yardımıyla hatıralarını ihyaya çalışıyorum.

A T A M I Z A

*Bir eşin doğmadı tarihte henüz
Sen bir güneştin ki ey Ulu Ata.
Sana bağlanmaktadır bizim ülkümüz,
Sensin kavuşturan bizi hayata.*

*Biz senin sevgini bir ülkü yaptık,
Yaptığın ülküye imanla taptık,
Sen tasa çekme ki biz varız artık,
Elinde yüceldik biz en son kata.*

*Kurduğun devletin biziz temeli,
Kırarız vatana uzanan eli,
Kımmiş durduracak bu coşkun seli,
Kımmiş gem vuracak şahlanan ata.*

Sınıf: III B No. 689

İffet Bıçakçioğlu

Sıcak bir odada, tembellikten mahmurlaşan gözlerle değil de, san'atı bulmağa azmeden nafiz nazarlarla kitap karıştırırken zaman zaman bazı mısra ve isimlere takılıp kalırız. Onların his ve zekâ melekelerimizde tatlı ürpertiler, derin hazlar doğuran nağmeleri, bizi çok defa tahditleştirme yoluna sevkeder.

"San'at hudutsuzdur,, diyenler bu hususta yanılmış olmuyorlar. Çünkü güzeli, çirkinden tefrike muktedir her insanın, yüzlerce müşkişinas, yüzlerce ressam veya şair arasında benliğinin en iyi tercümanı olması itibariyle tercih ettiği birkaç sima vardır. İşte Hâmit, benim için bunlardan biridir.

Onu niçin severim?

Böyle bir suale vereceğim cevap şudur : Yazılarında, san'atın dehasını

bulduğum için.

O, kalbimizin narin kısımlarını yaralayan, ifadesi gayri mümkün duygu ve tesirlerinden çıkan sessiz fer-yatları, sihirli parmaklarıyla besteleyen bir san'atkârdır. Öyle şairler vardır ki insanı su gibi şırıldayan mısralarıyla bayıltırlar. Bunların ölçülü ahenkleri önümüzde penbe ufuklar, karanlık geceler, muhayyel sevgili çehreleri resmeder. Fakat nihayet bir zaman gelir ki, sessiz sinamanın renkli şekilleri gibi karanlığa garkolurlar. Onları yaratan muhayyile de zayıf sesli bir müzik âletinin sönen nağmeleri halinde realite tarafından boğulur.

Ekseriya sathî kalan ilk intibaların tesiriyle çok kere beğendiğimiz şairlerin ekserisi böyledir. En tiz fer-yatların sonunda bile susarlar. Evet! Daha fazla haykırmağa güçleri yetmediği için susarlar. Onları sükûta icbar eden kuvvet Hâmidi galeyana getirir. Hiç tereddütsüz diyebilirim ki, Büyük Şairin mısraları, benliğimizin kıytuluklarında saklanmış hislerimizin en güzel mânâlarıyla yanık bir kalp, derin bir zekâ tarafından terennümüdür.

Mahir bir viyolonistin bir tahta ile iki üç telden çıkardığı ilâhî sesler, onun muayyen hece ve kalıplarla gözlerimizin önüne döktüğü satırlarda aynen zaptedilmiştir. Şiirlerini okurken içinizden duyduğunuz inilti kadar müziğe benzeyen ne vardır? Yazılarında nazmı kıymetlendiren manâyı, vezni, lirizmi bütün şiiriyetiyle bulabilirsiniz.

O kelimeleri dilimizin değil, âdetâ

gönlümüzün lisanı yapmıştır.

Makberden:

*Ey yâr ! Şu nevbahar sensin,
Ben anlıyorum ki yâr sensin!
Ettikçe nigâh bahr'ü berre,
Birden sanırım ki bazı kerre
Meşcerdeki ruzigâr sensin,
Ağlar derim eşkbar sensin
Türben görününce anlarım ki,
Öldüm!.. Bana türbedar sensin!*

Başka bir parça

*Eyvah !. Ne yer, ne yâr kaldı,
Gönlüm dolu ahû zar kaldı.
Şimdi buradaydı, gitti elden,
Gitti ebede, gelip ezelden.*

*Derler ki unut o âşınayı
Gitti, tutarak rehi bekayı.
Sığsın mı hayale bu hakikat?
Görsün mü gözüm bu macerayı?*

Ölüm boşluğuna ıstırab damlatan
ne içli hiçkırıklar!..

Sahradan:

*Kaydı mazi ve derdi istikbal,
Olmayınca gelir saadeti hal.*

Saadetin sırrı nerede bukadar gü-
zel bahşedilmiştir?

Sükûta, sukut deyen san'atkârın
şiirlerinde bulunmayan şey, yalnız
boşluktur. Eserleriyle mevcudiyetimiz-
deki uçurumları doldururken, fikrimiz-
de sayısız girdaplar açıyor.

Arkasından s öliyeceğim son söz:

O, bütün şairlerden başka, ban-
başka idi. Üstünlüğünü, daha ortaokul
sıralarındayken ölümünü kıskandığım
zaman derinden anlamıştım.

VI Edebiyat 527

Bedia Bayhan

• Ruhu hislerden başka hiçbir şey tedavi edemez, nitekim hisleri
de tedavi eden ancak ruhtur.

Oskar Vayld

X Işınları

Kâinatın binbir çeşit sırlarıyla kaplı parçalarından biri olan küremizde her gün yeni bir hakikat ortaya konularak ilim ufuklarında parlayan bu ışıkla hayatın karanlık köşelerinden biri aydınlatılmaktadır.

Bazan mevcut olan bilgiler üzerine yapılan denemeler insanları aşılmı bilmedikleri bir çok hakikatlerin keşfine sürükleyerek fen ufuklarında yeni bir yıldızın doğmasına sebebiyet verirler. Fakat bu yıldız ekseriya metodik çalışmalar neticesinde büyür, parlar ve bu suretle meçhul kalmış karanlık hakikatları aydınlatır.

İşte 1895 senesinde de Alman fizikçisi Rontgenin bir deneme yaparken bulduğu X ışınları da meçhul kalmış bir çok hakikatların aydınlatılmasına yardım ettiği gibi, hiç bir ameli gaye düşünülmeden tesadüfen buldukları halde bugün kendilerinden pek çok istifade edilir.

Rontgen tamamen gayri şeffaf kartondan yapılmış bir kutunun içine yerleştirilmiş, faaliyet halinde bir crookes tüpüyle katot ışınları üzerine denemeler yaparken, bu kutunun üzerine konan baryum platinosiyanürlü bir ekranın ışıldağını görmüştür. Crookes tüpünde hasıl olan katot ışınlarının gayri şeffaf kutudan geçerek tesirlerini gösteremeyeceklerini bildiği için crookes tüpünün bu ışıklardan başka görünmeyen bir takım hususî ışıklar neşrettiğine ve bu ışıkların baryum platinosiyanürlü ekrana tesir ederek onu ışıldattığına hükmetti. Bu görünmeyen ışıkların tabiatlarını bilmediğini göster-

mek için onlara X ışınları adını verdi. Bugün bunlara keşfedenin ismine izafetle Rontgen ışınları da denir.

Rontgen denemelerini daha çok derinleştirerek bu ışıkların, katot şuaalarının tam tüpün camına çarptığı yerde çok girici bir kütle teşkil ettiklerini gördü. Fakat daha sonra bu ışıkların yalnız tüpün cidarında değil, içine konulan lâlettağın bir levhaya çarpınca da vücuda geldikleri görülmüştür.

x ışıklarının elde edilmeleri

X ışıkları içindeki gazın basıncı 0,01 m. m. ile 0,001 m. m. civarı arasında olan bir ampulda katottan itilen ve elektrostatik bir sahada buldukları için büyük bir hıza sahip olan elektronların akımının madeni bir levhadan ibaret olan antikatot tarafından yansıtılmalarıyla elde edilir.

Şu halde X ışıklarını elde etmek için evvelâ serbest bir elektron akımı elde etmek lâzımdır. Buldukları maddeleri terkederek elektronların bir akım vücuda getirmeleri birçok şekillerde olabilir. Bunların en mühimleri şunlardır.

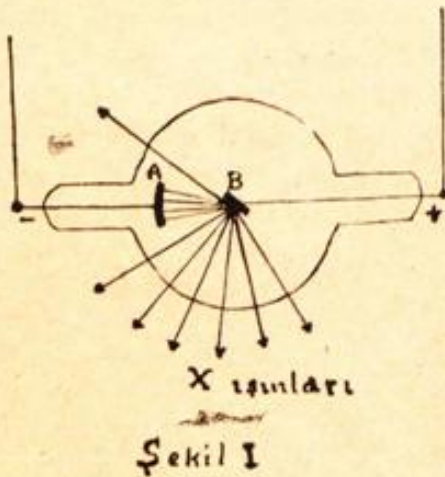
A) Radyoaktif cisimlerden bazıları kendiliklerinden hemen hemen ışığın hızına yakın bir hızla yayılan elektronlar verirler. Bunlardan biri olan Beta ışıklarının bir antikatoda çarpmasıyla X ışıkları elde edilir. Fakat radyoaktif menbalar ekseriyetle kuvvetli olmadıklarından bunlardan pratik te X ışıkları elde edilmez.

B) Eğer çok ince uçlara yahut keskin kenarlara malik olan maddelere yüksek ve aynı zamanda nega-

tif bir potansiyel tatbik edilirse uç veya kenarlarından elektron akımı verirler. Bu elektron akımları çok fazla boşaltılmış hususî Libenfeld tüplerinde X ışınları elde etmekte kullanılır.

C) Işık veya ultra — viyole ışınlarının tesiri altında kalan birçok maddenler de elektron akımı meydana getirirler. Buna foto-elektrik hâdisesi denir. Fakat bu usulde elektron akımı çok az olduğu için teknikte X ışınları elde etmekte kullanılamazlar.

D) Bir tüp dahilinde Bulunan basıncı azaltılmış bir gaz kütesine kâfi miktarda bir potansiyel farkı tatbik edilirse gaz iyonlarına ayrılır. Bu iyonlardan negatif elektrikle yüklü olanların katot tarafından itilmeleriyle de bir elektron akımı husule gelir. Bu elektron akımının yine bir antikatoda çarpmasıyla X ışınları elde edilir. Bu şekilde X ışınları crookes yahut gazlı X ışınları tüplerinde elde edilir. X ışınlarının bu suretle elde edilişi eski usul adını alır.

Crookes tüplerinde (Şekil 1) bir katot (A) ve anot vazifesini de gören bir de antikatot (B) vardır. Katot pozitif iyonların çarptıkları zaman az

parçacıklar koparması için tercihan aliminyumdan yapılmış kürevi ve içbükey bir ayna şeklindedir. Katodun yüzeyine dikey olarak intişar eden katot ışınlarının daha küçük bir sahada toplanarak yansıyıp meydana getirdikleri X ışınlarının nüfuz kabiliyetlerinin artırılması için katodun merkezine ve onun eknesine 45 derecelik eğik olarak antikatot yerleştirilir. Antikatot büyük bir enerjiye malik olan katot ışınlarının çarpmasıyla hasil olan hararete erimemesi için piâtin ve tungsten gibi güç eriyen ve hem de girici ışınları bile aksettirmeleri için ağır maddenlerden yapılır.

Antikatoı, üzerinde hasil olan harareti yok etmek için bakır bir kütle içine yerleştirilir. Aynı şey su veya hava cereyanlarıyla yapılabildiği gibi küçük kanadlı radyatörle de temin edilebilir.

Bu şekilde tertibatı olan bir crookes tüpünde X ışınlarının hasil oluşu:

Crookes tüpünde iki elektrod arasına yüksek bir potansiyel farkı tatbik edelim. Muayyen bir potansiyel farkının tatbikinden sonra tüpün içinde bulunan gayet az basınçlı gaz elektriki olan tesirile iyonlarına ayrılır. Bu iyonlarına ayrılma elektriki olanın çok büyük olduğu katot yakınında daha ziyade olur. Tüpün içindeki basınç 0,01 m. m. den küçük olduğu için bu iyonlanma neticesinde hasil olan elektronlar kuvvet çizgileri diregetinde katot tarafından itilirler. Bu vücuda gelen elektron akımının antikatoda çarpmasıyla X ışınları elde edilir. Gazın iyonlarına ayrılmasıyla hasil olan pozitif elektrikle yüklü iyonlar katoda gelirler. Kendilerinde eksik olan elektronları katottan alarak tabii molekülleri teşkil edip gaz mole-

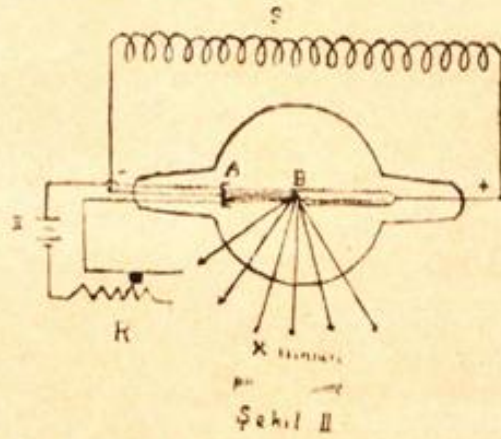
Tecrübe, hakikat hazinesinin paslanmıyan anahtarıdır.

küllerinin içine karışırlar. Bu usulde Villard katot ışınlarından ibaret olan elektron neşrinin daimî olmıyarak saniyede 2000, 2500 kesiklik meydana geldiğini ortaya koymuştur. Bu devamlı olmıyan neşir X ışınlarının da devamlı olmamasına sebebiyet verir.

Yine zamanla iyonlarına ayrılan gazların ampulun sathı ve elektrodlar tarafından massedilmesi gazın azalmasına sebebiyet vererek tüpü sertleştirir. İyonların sayılarının azalmasına sebep olan bu olay elektron neşirini zayıflatır. Bu sebepten ampulun işleme meydana getirmek için ampula gaz temin eden muhtelif cins regülâtörler kullanılır.

E) Bir maden yüksek bir suhnete kadar ısıtılırsa akkor haline gelir ve etrafına elektron neşreder. Buna termo - iyonik hâdisesi denir. Crookes tüplerindeki mahsurlarının hiç birine raslanmadığı için son zamanlarda x ışınları elde etmeğe yarayan ve bu sebepten yeni usul adını alan Coolidge tüpleri bu esasa dayanarak yapılmıştır. Bu tüpler muntazam bir şekilde

işlemler ve içleri mutlak denecek derecede boşaltılarak 0,0001 m. m. civa basıncına indirilmiştir.

Bu tüplerde (Şekil II) akkor haline gelince elektron neşretmeğe yarayan bir A flâmanı ve devreden akım geçmesini temin eden, hem de husule gelen elektron akımının kendisine çarpması ile X ışınlarını meydana getiren bir B levhası vardır.

Bu tüplere lâzım olan yüksek gerilim, gerilim yükselten bir transformâtörün sögonderi (S) tarafından temin edilir. Flamanı akkor haline getiren akümülatör bataryalı ve akımın şiddetini tanzime yarayan reostal (R) bir ikinci (II) devre de vardır.

- Güneş nasıl yüzleri aydınlatırsa, san'at ta ruhların ışığıdır. Kollenhagen

HÜLYAM

Teknesi deniz kuşları, deniz köpükleri gibi bembayaz, yelkenleri martuların kanatları gibi rüzgârları kucaklayan kotralar. Denizde renklerin koyulaştığı, birbirine benzemeğe başladığı bir akşam saatinde; kıyılarda köpüklerden dantelâlar ören küçük dalgacıklar kadar oynak ve canlı hareketlerini özene özene seyrettiğim ve şimdi bu seyrimi yalnız rauhayyilemde tekrar edebildiğim kotralar.. Önümden suları keskin bir bıçak gibi yarararak; arkasında köpüklerle kaynaşan yıldızlı izler bırakan sevimli kotralar.

Yıldızı bol bir gecede kotra ile lâcivert denizlerin euginliğinde dolaşmak ne kadar güzeldir. Saçlarımı ufkun yelpazesinden kopup gelen çiçek kokulu, hülya kadar hafif rüzgârların tarağına bırakarak; bir türlü yaklaşılmıyan, yaklaşıldığı nisbette uzaklaşan ufuklarla yarış etmek doyamyacağım bir zevktir.

Bu şekilde tertiplenen Coolidge tüplerinin X ışınlarını meydana getirmesi:

Reosta akümülatör bataryalı devreden cereyan geçecek şekilde tanzim edildiği zaman tungsten tel ısınarak akkor haline gelir ve elektron neşreder. Bu suretle Flâmandan levhaya doğru bir elektron akımı başlar. Bu elektronların levhaya çarpmaları ile X ışınları elde edilir.

Burada transformatör sögonderi alternatif bir ceryanla beslenir. Fakat bu ceryan Coolidge tüpünde levha yalnız pozitif olduğu zaman flâmanda ha-

Benim de böyle bir kotram olsa.. Yelkenleri serin akşam meltemleriyle şişince, bir tarafa yatan, sularda bir ışık gibi hafif ve parlak; ardında yıldızlı izler bırakan martı kanadlı bir kotram olsa.. Rüzgârlı bir havada, sükûn ve huzurun ruhlara hâkim olmaya başladığı bir akşam saatinde enginlere doğru açılısam. Saçlarım ufkun yelpazelerinden kopup gelen rüzgârlarla taranırken lodosla dolmuş kotram dalgalara kafa tutarak hızlansa. Sahilden, maddiyatın hâkim olduğu yerlerden uzaklaşarak hülyamın saf ve bakir diyarlarına ulaşısam ve sonra beyaz köpükler gibi eriye eriye kaybolsam, kaybolsam.. Beni sevenlerin, bekleyenlerin yanına: Özleyen gözlerimi dinlendirmeye gitsem... Ve bir daha oradan dönmesem..

4/C. — 702

Hayriye Ilgaz

sıl olan elektronları çeker Cereyan yalnız levhanın pozitif olduğu zamanlarda geçer. Onun için kesik kesik fakat tek yönlü bir cereyan haline gelmiş olur.

Reosta vasıtasıyla devreden geçen cereyanın şiddeti değiştirilerek hasıl olan X ışınlarının da hız ve miktarları değiştirilmiş olunur. Yine elektrodlar arasına tatbik edilen gerilim de değiştirilerek dalga boyları ve dolayısıyla tesirleri farklı X ışınları elde edilir.

6 Fen

Süheyla Akat

DESTANLARIMIZ

Hepimizin bildiği gibi destanlar bir milletin ilk edebî mahsulleridir. Her milletin mazisine ait muhtelif mevzuda kahramanlıklarla dolu destanları vardır.

Türkler her milletten daha eski ve daha parlak bir maziye sahip oldukları için, en eski ve en zengin destanların yaratıcısı olmaları tabiidir.

Destanın doğabilmesi için o milletin medenî seviyesinin epey aşağı olması, birçok sarsıntı ve büyük hâdiselere maruz kalması lâzımdır.

İşte tarihi baştanbaşa eşsiz kahramanlıklarla dolu olan Türkler, bu savaş ve muzafferiyetlerini çoksun bir lirizme destanlarında yaşatmışlardır.

O zaman büyük bir kahramanlık halk şairi tarafından yazılan bir parça, kahramanlığa karşı gösterilen kutsal bir sevgi ve iftihar şarkısı gibi hafızalardan hafızalara geçerek artık milli destan diyebileceğimiz, yalnız bir ferdin değil, bütün bir milletin tahassüs zevk ve temayüllerinin hâkim olduğu bir Türk destanı olmuştur. Hattâ bazan bu sayısız hayat mücadelelerinin yarattığı destanların kahramanları alelâde insan hüvviyetlerinden, tarihten şahsiyetlerinden sıyrılarak milyonlarca düşman ordusunu bir saatte ortadan kaldıracak, sırası gelince periler âlemine karışacak kadar basitin üstüne çıkarılmış, Peygamber sırasına geçirilmiş mahlûklar olarak kabul edilmişlerdir. Orta Asya, Altın Ordu ve Anadolunun, bu bitmez tükenmez mücadelelere sahne olan ebedî Türk topraklarının üstünde at koşturun, kılıç sallayan, Oğuzhan, Manas, Battal Gazi gibi öyle kahramanları vardır ki onların ha-

ZAMAN

*Bir şimşegin göklerde çakıp geçişi gibi,
Rüzgârın ormanlarda coşup esişi gibi,*

*Gidiyorsun bizlere haber bile vermeden,
Şu gençliğin açılan güllerini dermeden,*

*Burkuluyor kalıyor, gözüm senin ardında,
Bütün benliğimizi birdenbire sardın da,*

*Şimdi bırakıyorsun yavaş yavaş bizleri,
Geçme ey güzel zaman, artık yeter dön geri.*

4: D 685

Nezahat Ulutaş

tıralarını yaşatan destan parçaları bu gün gönüllerde birer âyet gibi dolaşiyor, ve içlerinde sakladıkları isimler birer evliya gibi hürmetle anılıyorlar. Ve biz bütün bunlarla Destanî edebiyatımızın ne kadar zengin olduğunu anlıyoruz.

Esasen Avrupalı âlimlerin ortaya attıkları fikirlere göre, Türk destanları bütün milletlerin destanlarına ilham kaynağı olmuştur. (1)

Umumiyet itibariyle Türk destanları: I — İslâmiyetten evvel, II — İslâmiyetten sonra olmak üzere iki devreye ayrılır. Fakat birinciye ait olanlar İslâmiyetin tesirinde bazı değişikliklerle ikinciye de geçmişlerdir. Meselâ: Oğuzname gibi.. Bir kısmı da doğrudan doğruya İslâmiyetin müdafaası sıralarında doğmuşlardır. Manas ve Danişmentname gibi...

Hiçbir tesir altında kalmadan katıksız Türk kültürünün hâkim oldu-

(1) Türk destanları üzerindeki çalışmaları: Ziya Gökalp, Rodlof, Potanin, Şefner, Köprülü Fuat, Zeki Velidi ve Per-tevdir. Fakat okuduğum kitaplardan anladığıma göre bu iş henüz başlangıç halindedir.

Zekâsız kuvvet yıkabilir fakat yapamaz.

Cenab Şahabettin

ğu İslâmiyetten evvelki destanlar, bizce daha ehemmiyetlidirler.

İslâmiyetten evvelki Türk destanları üç kavmi daireye ayrılırlar.

I — Hun dairesi (Oğuz, Alper-tuna, Dedekorkut hikâyeleri)

II — Göktürk dairesi (Ergenekon, Koroğlu)

III — Uygur dairesi (Uygurların menşei, Maniheiz'min kabulü)

Bir de bütün bunlara takaddüm eden ve hepsinde müşterek olan— "Yaradılış efsanesi,, — vardır. (II)

Yaradılış Efsanesi :

"Daha hiçbir şey yokken "Tanrı Karahan,, la Su vardı. Tanrı Karahan yalnızlıktan sıkılıyordu, o sırada su dalgalandı; "Ak ana,, çıktı. "Yarat,, dedikten sonra kayboldu. Karahan kişiyi yarattı; onunla ebedî suyun üstünde iki kara kaz gibi uçuyorlardı. Kişi halinden memnun değildi. Karahandan daha yüksekte uçmak istiyordu. Bunu sezen Karahan kişiden uçmak kabiliyetini aldı. Kişi sonsuz suya yuvarlandı. Boğuluyordu. Yaptığına pişman olarak Tanrıdan bağışlanmasını diledi. O da yükselmesini buyurdu; fakat artık uçamayacağı için Tanrı Karahan "Dünya,, yı yaratmak istedi. Kişiyi suyun dibine dalarak toprak çıkarmasını emretti. Halâ kötü düşünmeden vazgeçmiyen kişi, kendisi için de gizli bir dünya yaratmak istediğinden ağzına biraz toprak sakladı. Kişi avucundaki toprağı su yüzüne serpince Tanrı Karahan toprağı "Büyü,, dedi. Bu büyüyen toprak "Dünya,, oldu. Fakat aynı zamanda Kişinin ağzındaki toprak ta büyüdü; eğer Tanrı "Tükür,, demeseydi boğuluyordu. Dünyaya dümdüzken, kişinin tükürmesinden tepeler, bataklıklar meydana geldi.

Buna kızan Karahan Kişiyi "Erlig,, — Şeytan adını verdi ve onu ışık âleminde kovdu. Yerden dokuz dallı bir ağaç bitirdi. Her dalın altında bir adam yarattı. Bunlar dokuz insan ırkının Ataları oldular.

Erlig bu güzel ve iyi insanları kandırdı. Tanrı buna kızarak insanları kendi hallerine bıraktı. Erligi yerin üçüncü katına kovdu. Kendisi için on yedinci kat gökü yaratarak oraya yerleşti. Erlig Tanrıya yalvararak, kendisine de bir gök yaratmak için izin vermesini istedi. Erlig tebaasıyla çok rahat yaşıyordu. Buna da kızan Karahan Erligin gökünü yıktırdı. Bu gök yıkılıp yere düşünce yıkıntılardan dağlar, boğazlar, ormanlar meydana geldi. Karahan Erligi dünyanın en derin en muzlim katına kovdu. Bu korkunç yerde dünyanın sonuna kadar oturmasını emretti. Tanrı Karahan on yedinci kat gökten kâinatı idare etmektedir. On altıncı katta "Bay Ölkün,, Altın dağda, altın taht üstünde oturur. Yedinci katta "Gün Ana,, altıncı katta "Ay Ata,, oturmaktadır.,

Yaradılış destanı bugün Altay Türklerinde yaşamaktadır. Bu destan tabii en eski şeklinden değişerek bize gelmiştir, çünkü ancak 19 uncu yüz yılda tesbit edilmiştir. Buna rağmen Türklerin orijinal düşüncelerini göstermek bakımından çok değerlidir.

Mühim noktalar :

I) Türklere göre kâinatı yaratan bir tek kuvvet vardır. Kâinat suyla topraktan teşekkül etmiştir.

II) Kadın hayatta mühim bir elemandır. Tanrı Karahana yaratmak ilhamını veren "Ak Ana,, ile, ikinci

(II) Edebiyat kitaplarımızda olmadığı için Yaradılış efsanesi ile Oğuz destanlarının mevzuunu anlatıyorum.

M E K T U P C A R

Bazan isim verilmeyen duyguların bahsettiği öyle meserretler vardır ki, saadet adıyla anıldıkları halde üzerleri daima bir hüzün tabakasıyla örtülüdür.

Tozlu kütüphane raflarının sararmış kitap dolu köşelerinde veya dolapların, yazıhanelerin kilitli gözlerinde eski bir takım zarf yığınları bulunur. Bunlar, manzaralarının gönüllerin metrük köşelerinde uyandırdıkları hatıralara taze bir çeşni vermesi için ekseriya sıcak renkli kurdelelerle bağlanmışlardır. Üzerlerindeki küçük fiyongalar, uzun, kısa anları ve yıllarıyla, bütün geçmişin yalnız bir hale bağlanma nişanı, kıymetlerinin muhafaza olunacağını anlatmak istiyen mütevazî birer vaid sembolcüdürler. Onlar çözüldüğü vakit mazi, belirsiz bir hışırtıyla kalplerin, gözlerin, kafaların önüne serpilir. Zarflar birer birer itina ile açılır, içlerinden soluk renkli kâğıtlar çıkarılır. Bunların kendilerine has öyle kokuları vardır ki; bazan hasretle, arzuyla anılan mazi kırıntıla-

derece Tanrı olan "Gün Ana,, kadınlarıdır.

III) Şeytan çok kudretli ve müfsit olmakla beraber bir insandır. Hiçbir zaman Tanrı Karahan kadar kuvvetli, kudretli değildir.

IV) İnsanlar aynı Ana, Babadan üremiş değillerdir. Dokuz ayrı ırk vardır ki, ataları ayrıdır.

— Sonu Var —

5 A : 33
Nimet Mutlu

rının sarhoş edici havasının rayihası gibidirler. Günün birinde yırtılıp atılmağa mahkûm olan bu bedbaht kâğıtçıkların üzerleri kesif hayal dumanlarıyla sarılmış, başlardan süzülen ince ümitten ve ışıktan oyalarla işlenmiş; yahud da şimdi kahkaya dönen hıçkırıklarla ıslatılmıştır.

Onların doğduğu, yaşadığı ve nihayet öldükleri dünya; uzaklaşan, geçmişini görmek için kısılan gözlerin önünde silik, eksik çizgiler, sisli şekiller, bulanık nur damlaları halinde yavaş yavaş canlanır.

Toprak olmuş sevgili çehreler, tozlu yollarda nisvana karışmış eski dostlar, gurbetteki annelerin hicran dolu sesleri, benliğin yokluk çukurlarına katre katre sızarak birbirleri üstüne birikirler. Teşkil ettikleri küçük deryaya mazi, derinden akseden boğuk sesler gibi mübhem, rüya manzaraları kadar karışık bir şekilde aksetmiştir. Kaybetmenin verdiği acıyla gözlerden inen yaşlar, hatıraların ahenkli bir su gibi akıp kaybolduğu birikintiyi bulandırırverirler. Kalplerde hislerin ufak ihtizaziyle titrek şekiller süzülür, duyulduğu halde işidilmeyen kıvrak kahkahalar söner, renkler donuklaşır; bütün bu kırık dökük şeyler hüzün içinde eriyerek yalnız bir damla, tuzlu, buruk bir gözyaşı damlası olarak yanakları ıslatır. İnsan o vakit gözlerini kapıyarak o eski dünyaya uçurmak ister. Heyhat!..

Hayatın binbir cilvesinden bahsedilen yazıların altındaki küçük imzalar, dikenli teller gibi uzanarak ayak-

- Ahmaklık, daima nur ile alevi karıştır ve kendini her yakarı bir güneş sanır. Cenap Şehabettin

D E R E

Ne güzel akıyor bu küçük dere
O tatlı suyundan içsem bir kere

Ağaçlar eğilmiş ona bakıyor
O da sanki hızla göle akıyor,

Koyunlar eğilmiş içiyor sudan
Bahçıvan bıkmamış şırıltısından

I: D. 1011

Suzan

Meçhul Şehit Annesi

*Hiç aklımdan çıkmıyor ayrılırken o halin,
Siyah tüle büründü gözlerimde hayalin,
Bekliyorum yıllardır, bir ümit var içimde,
Bu ümitle kış oldu, ah kaç bahar içimde.*

*Mezarın meçhul oğlum, yok başında bir taşın,
Gözlerimde yaş oldu bugün yirmi dört yaşın,
Bir tesellim var yalnız bu yurt için öldün sen
Kahramandan dönmedin tarihe gömüldün sen*

III B. No. 724

Didar Töktökü

lara dolanır. Altındaki kâğıdın boş kısımları, herşeyin -de bir gün bu boşluklarda kaybolacağını anlatmak isterler.

Ah! Onlar nelerden bahsetmezler?! Mevhum saadetler, yakın istikbal temennileri, şikâyetler, iniltiler... Dolan, boşalan, kuruyan, sönen şeyler...

Aşına diyarlarda gezinen aşına insanlar, kâh gülerek, kân ağlayarak, bazan da gözlerini ebediyete doğru kapıyarak kaçırlar.. Onların arkasından koşulur, tâ hafızanın artık görünmeyen derinliklerine kadar koşulur.. Gözlerde muazzam zaman kapısının kapanmasına kadar koşulur... Geçmiştekiler, sarı sonbahar yapraklarının dökülüşleri gibi birer birer uçurlar. Derunî bir ses arkalarından haykırır: "Nereye gidiyorsunuz, böyle beni bırakıp?," Cevap yerine içinde bulunulan boşluk da inilder: " Ah! niçin, nasıl

gittiniz!," Veya eski acıların kekremesiliğile büzülmüş dudaklar gerilerek, gülererek bağırlarlar: "Gidiniz! Bensiz, benden uzağa gidiniz! Artık sizden kurtulayım!,"

O zaman renkler gibi karanlıklardaki uğursuz hayaletler de solup, solup kaybolurlar.

Eskilerin en sadık şahidi olan mektuplar, halen aradıklarımızın harflerle çizilmiş renksiz şekillerini ihtiva ettikleri için ruhumuza saadet, boşluğa dalmış gözlerimize de hüznü verirler.

Sınıf : VI — Edebiyat 527

Bedia Bayhan

- Altından kendini gözet, zehiri hiç bir zaman teneke kupa içinde sunmazlar.
Cenap Şehabettin

Işık Teorileri

Işık birbirinin tamamiyle zıddı olan iki teori ile izah edilmek istenmiştir.

I : Salma teorisi

II : Dalga teorisi

Birinci teoriye göre ışık, ışık kaynağının etrafa saldıği sonsuz küçük ve ağırlıksız madde parçacıklarıdır.

Milâttan evvelki zamanlarda bir çok kimseler tarafından kabul edilen bu teoriye Kepler, Newton, Laplace da taraftar olmuşlardır. Hattâ son zamanlarda bu nazariye Newtona atfedilmiştir.

İkinci teoriye göre ışık, ışık kaynağının esir içinde huşule getirdiği bir titreşim hareketidir.

Bu teoriye taraftar olanlar da Descartes, Huyghens, Euler, Young ve Fresnel'dir.

Işığın mahiyeti hakkında ileri sürülen teoriler şöyle bir tekâmül takip etmiştir:

Descartes ışığı gözle eşya arasındaki maddî bir ortamın göze naklettiği tazyik olarak düşünüyor ve ışığın sür'atini sonsuz büyük kabul ediyordu. Onun fikirlerinde dalga teorisinin tohumları görülür. Fakat bu teorisinin hakikî kurucusu Huyghenstir.

Huyghens 1°) ışığın boyuna titreşimlerle, mahdut bir sür'atle intişar ettiğini, 2°) bir dalganın her noktasının diğer dalgalar merkezinde ziyadar bir nokta gibi telâkki edilebileceğini kabul ediyordu. Teorisinde büyük boşluklar olmasına rağmen Huyghens yansıma, adi kırılma, çift kırılma kanunlarını izah etti. Fakat

spatın tetebbünün kendisine keşfettirdiği bir badiseyi izaha muvaffak olamadı.

Dalga teorisinin bu kifayetsizliği Newtonun salma teorisini tercihe sevketti ve bütün asır XVIII zarfında Newtonun teorisi kat'iyen inanılacak bir şey gibi telâkki edildi. Euler Newtonun malûmatını tamamladığandan Huyghens teorisi tamamen olmamakla beraber unutuldu. Laplace, Poisson gibi Newtoncular salma teorisine bağlı kaldılar.

Bu esnada Young dalga teorisine yeni esaslar koydu. Işığın enine bir titreşim hareketi olduğunu, girişim prensibini ve ışık titreşimlerinin transversal olduğunu kabul ederek polarizasyon hadisesini izah etmenin mümkün olduğunu gösterdi.

Fakat girişim olayının riyazî tetkikini yapan, teorisini kuran Fresnel'dir. Fresnel girişim, kırınım, polarizasyon, çift kırılma olaylarını tetkik ederek dalga teorisinin inkişafına çalışmış ve muvaffak olmuştur. İsmine izafeten Fresnel aynaları denilen aletle yaptığı tecrübede ışık + ışık = karanlık olabileceğini göstermiştir. Bu, salma teorisine göre imkânsızdır. Dalga teorisi ile kolaylıkla izah edilebilir. Tamamen aynı iki menbadan ışık aldığı halde karanlık kalan nokta membalara olan uzaklıklarının farkı yarı dalga boyunun tek katına eşit olan noktadır.

Fresnel aynaları ile şu deneyi yapabiliriz : Sodyum ışığı ile aydınlatılmış çok küçük bir aralık nazarı itibara alalım. Karşısına aralarındaki

açı 180° ye çok yakın olan bitişik iki ayna (Fresnel aynalarını) koyalım. Aynalardan her biri, tamamen aynı (yani titreşim doğrultuları, devirleri, fazları aynı) iki memba yerleştirilmiş gibi bu aralığın imgesini verirler. Aynalar karşısına konulan ekran üzerinde aydın ve karanlık paralel çizgiler görülür. Aydın çizgiler üzerinde bulunan aydın noktalar ışık dalgalarının birbirini kuvvetlendirdikleri, karanlık çizgiler üzerinde bulunan karanlık noktalar ışık dalgalarının birbirini yok ettikleri noktalardır. Eğer tek renkli ışık kullanmayıp beyaz ışık kullansaydık kaynakların verdiği ışınların girişmesinden renkli bir şerit hasil olurdu. İki membadan aynı uzaklıkta olan orta aydın çizgide ışınlar birbirine eklendiğinden bu çizgi beyaz görülür ve simetrik olarak renkli çizgilerle çevrilir. Orta çizgiden uzaklaştıkça bu franjlar inceler ve membalara olan uzaklıklarının farkı dalga boyunun tam katlarına eşit olan yerlerde gene beyaz çizgi görünür. Yarı geçirici ekran arkasından bir büyüteçle bakarak bu saçakları daha iyi görebiliriz.

Çift prizma ile de kolayca aynı neticeyi elde edebiliriz. Ziyadar bir nokta karşısına kırın açılı bir birine eşit olan iki prizmayı koyalım. Kırılma kanunları neticesi olarak iki imge meydana getirirler. Ziyadar noktanın verdiği kırılan yarıylar bu imgelerden geliyormuş gibi görünür ve girişim neticesinde ekran üzerinde hasil olan girişim saçakları ilk deneyde olduğu gibi görülür.

Fresnel kırınımın da nazari ve tecrübî mütalâasının mühim meseleleri halledeceğini düşündü. Işığın da bütün titreşim hareketleri gibi kırınım yaptığını yani düştüğü dar aralıkların

etrafına da yayıldığını gayrişeffaf bir ekran üzerinde kırınım şeridi elde ederek gösterdi.

Şöyle bir deney yaparak biz de kırınım şeridini görebiliriz. Bir aralığın görüntüsünü karşısında bulunan bir ekran üzerine düşürelim. Sonra ışığın yolu üzerine çok ince bir aralık koyalım. Ekran üzerinde eski görüntünün iki yanında aydın ve karanlık çizgiler görürüz. Eğer beyaz ışıkla tecrübe yapıyorsak aydın ve karanlık çizgiler yerine renkli çizgiler görürüz. Deney de gösteriyor ki : Aralığın bütün noktaları bir titreşim merkezi gibi titreşim yapmağa başlıyor ve bu titreşimlerin girişiminden kırınım şeridi hasil oluyor.

Fresnel bu suretle girişim ve kırınım olayları ile ışığın bir titreşim hareketi olduğunu isbat ettikten sonra yaptığı deneylerle ışığın polarıla bileceğini gösterdi ve yalnız enine titreşimler polarıldığından ışık titreşiminin enine bir titreşim hareketi olduğu neticesini çıkardı.

Filhakika cam levha istifi üzerine ışık düşürüldüğünde yansıyan ve kırılan ışıklar polarılmıştır. Yansıyan ışıkta esir parçacıkları gelme düzlemine dikme olarak, kırılmış ışıkta ise gelme düzlemi içinde titreşirler. İzlanda spatı ile yapılan deneyde de ışık, biri kırılma kanunlarına tâbi adi ışık, diğeri bu kanunlara tâbi olmıyan fevkalâde ışık olmak üzere polarılmış iki ışığa ayrılır.

Netice olarak diyebiliriz ki bütün XVIII inci asırda kafalara yer edip, inkişafa engel olan salma teorisinin yanlışlığı kat'iyetle anlaşılmiş ve her hususta tekâmül amili olan dalga teorisinin doğruluğu sabit olmuştur.

6 Fen No. 525

Saliha Yalçın

14

• Bir cumhuriyet ancak vatandaşlarının fazileti ile yaşayabilir. Monteskiyö

Dolmayan Boşluk

Erzincan harabeleri arasında küçük bir çadır. Köşede, gözleri ağlamaktan şişmiş mini mini bir yavru. Ağzında mütemediyen aynı sözler dolaşıyor:

— Anneciğim!.. Annem ne zaman gelecek teyze?..

Genç hemşire şefkatle küçüğün saçlarını okşuyor:

— Üzülme yavrum, yakında..

Bu güzel küçük sarışın baş kimbilir ne kederlerle dolu?. Hayalini hatırlıyamadığı babası ve kurtulmak isterken bir binadan düşen kocaman taşla beyni parçalanan annesi acaba gelecek mi? Maatteessüf hayır.. Gözlerinden yanağına yuvarlanan bu acı yaşlar ne annesini ne de babasını getiremeyecekler..

Ağla ey küçük yavru, ağla!.. Şimdi serbestce ağlayabilirsin.

Seni mahzun bırakmak istemiycekler. Süslü elbiseler diktirecekler. Fakat onları sana giydirecek, giyinirken güzel saçlarını öpecek bir annenin, yeni elbiselerine seni gezmeğe götürecek bir babanın eksikliğini daima duyacaksın.

Bir kaç yıl sonra mektebe başlayacaksın. Zekân ve azmin sayesinde dolgun numaralar alacaksın. Bunları gösterecek bir annen ve bir baban olmadıktan sonra..

Nihayet mektebini bitireceksin. Devlet seni ihtisasını yapmak için Avrupaya yollayacak. Orada sayısız muvaffakiyetler kazanacaksın. Dönerken yetişmiş bir delikanlı, milletin iftihar edeceği bilgili bir genç olacaksın. Trenden inerken nemli gözlemlerin,

seni alkışlayan halk arasında ellerini öpmek için yanıp tutuştuğun annente babanı arıyacak..

Hayata atılacaksın. Belki zorluklarla da karşılaşacaksın. O zaman seni teselli edecek bir anneyle babayı, için yana yana arayacak, kalbinde açılan boşluğun derinliklerinde azâbın en şiddetlisi ile kıvrınacaksın.

Yine gözlerin dolacak, yanağına masum yaşların sıralanacak; küçükken söylediğin sözleri tekrarlıyacaksın :

— Anneciğim, babacığım !.. Sizin için yanan yavrurunuzu yalnız bırakmayın, gelin artık...

Fakat, üzülme yavrum. Bütün elemelerini dindiren, şefkatli kucağında seni teselli eden asıl ailenin: Yurdunun (Türklük) e uzanan kolları arasında her aradığını bulacak, mes'ut olacaksın !..

III C. 155

Berin Yurdadoğ

GÖZLER

Senelerdenberi yaşadığım şu güzel yurdumda çocukluğumun bütün hatıralarını saklıyan küçük odamda idim. Akşam oluyor, ufukta batan güneş artık bir müddet için tabiatla vedalaşıyordu. Aradan biraz zaman geçtikten sonra dağların kademe, kademe korkunç gölgeleri gökyüzüne doğru yükseliyordu. Etrafımızda bir melâl, derin ve esrarlı bir stükût vardı. Ruh u okşayan muammalı bir ıssızlık içinde ağaçlar uyumuş, gölgeler uyumuş tabiat bütün varlığını kaybetmişti. Yalnız cihana bir şey hakim :

15

• İki defa tekerrür etmeyen her şeyi seviniz.

Bergson

Halk Edebiyatı ile Divan Edebiyatı arasında ufak bir mukayese

— Geçen sayıdan artan —

Bütün bunlardan başka divan edebiyatı ile Halk edebiyatı arasında şekil cihetinden de fark vardır. Divan şairleri Arap ve Acemlerden alınma kaside, gazel, Mesnevî, Rubaî, Müstezat, Musammet gibi şekilleri tercih etmişler, mütevazi ve samimî ozanlar ise asıl Türkün kendi öz malı olan Türkü, Koşma, Varsağı gibi millî şekillere yer vermişlerdir. Yukardaki parçalar bu fikri izah için birer misal teşkil edebilirler.

Aynı zamanda divan edebiyatı Mutlak ve kaideci bir edebiyattır. Sevilen sevgililer, duyulan hisler pek az müstesna daima bir kalıp dahilinde ifade edilir. Tabiat sevgisine de çok fazla yer verilmemiştir; ancak kaside

Karanlık. O zaman karanlığın içinde bir çift siyah gözden başka birşeye tesadüf etmiyordum. Bunca senelerdenberi bütün varlığını evlâdı yoluna feda eden şefkatli bir çift anne gözü. İstikbâl, hayat onun cazib gözlerinde toplanmıştı. Artık hayatta ebediyen göremeyeceğim o gözler, benden şefkatli bakışlarını mahrum etmek üzere sönmüştü. Onlardan bu kadar çabuk ayrılacağımlı bilseydim ömrünün sonuna kadar doya, doya bakacaktım. Artık yavaş yavaş tan ağarmaya başladı. Onları bir daha görmeğe imkân yok. Sabahleyin uyandıgım zaman kalbimde gecenin açtığı derin yaranın halâ sızladığını duyuyordum.

S; 1 B — 605

Sabriye Eski Gülek

başlarında bazan bahar tasvirleri yapılmışsa da bunlar pek nadirdir.

Halk edebiyatında ise geniş bir şiir ufku vardır. Sevgililer kaideci bir güzellik çerçevesi içine girmeden olduğu gibi ifade edilmiş içli terennümlerle yeşil ovalar, dağlar, kırlar, memleket dekorları ve tabiat sevgisi yaşatılmıştır.

Bunun en güzel misallerini başta Karacaoğlan olmak üzere bütün halk şairlerinde görebiliriz.

Karacaoğlandan:

Oluk derler bir güzele uğradım
Siyah zülfün mah yüzüne gül gibi
Boyu kısa amma kendi münasip
Uzar gider bir şıgvacık dal gibi

Afşar beylerinden gördüm bir güzel
Kozan arasından çeker göçünü
Kadir mevlâm övmüş kendin yaratmış
Sırma ile karıştırmış saçını

Görüyoruz ki, Halk edebiyatı Türkün ince ve yaratıcı ruhunu, bütün kahramanlığı ve temizliğiyle gösterecek kadar değerli, yüksek, derin ve güzeldir. Ve daha birkaç asır önce bütün cihan kültürüne üstün olduğunu isbat eden bu kültür yıllarca halktan olmıyanların tesirine rağmen kuvvetini kaybetmemiştir. Çünkü bu edebiyatın temeli sönmeyen bir sevginin üzerine halkın gönlü üzerine kurulmuştur.

Bugünkü Türk milleti hiçbir zaman bu değerli ve coşkun edebiyatını kendimizden bir parça olan ve basitlik içinde sanatın en yüksek basamaklarına varan şairlerini, şanlı atalardan gelen bu ulvî sesi unutmuş değildir. Unutmaz da. Fakat bu unutmamak onların büyüklüğü ve san'atkârlığı için

- Hayat kendi kendini yapan, madde ise kendi kendini bozan bir ameldir, **Bergson**

KÜÇÜKLER, İstikbalin büyükleri olmağa çalışıyorlar.

Işıklar ve Gölgeler

Bu ıssız gecenin içinde gözlerime dolan ne dir? Ah evet anlıyorum. Bunlar ışıklar!

Sularda altından demetler gibi güzel, şafakta alevden kuşlar gibi narin, gecede birer şebnem damlası gibi parlak ışıklar!

Fakat ben onları istemiyorum. Çıkarın közlerime dolan ışıkları!..

çok bir şey değildir.

Çünkü onların mezarı zaten bütün Türk milletinin ruhunun en gizli köşelerinde olacaktır.

Bizim vazifemiz, onların kıymeti önünde hürmetle eğilmek, onları unutulma karanlığından kurtarmak olacaktır.

İstifade edilen kitaplar:

Türk Edebiyat Tarihi: Köprülü Fuat.

Türk saz şairine ait metinler ve tetkikler: Köprülü Fuat.

Divan edebiyatı antolojisi: Köprülü Fuat.

Karacaoğlan: Saadettin Nüzhet.

Türk Edebiyatı Tarihi: Hasan Ali, Hıfzı Tevlik.

6 Ed: 539

Nerime Gündüz

Onlar zamanın kollarında, hülya demetleri, saadet rüyalarını örenlerin başlarında zarif ve narin çiçekler olsunlar! Onlar mes'ut olanların gözlerinde sevinç, güzel baharların dallarında çelenk olsunlar.

Sadece onları görmeyeyim... Çünkü ben gölgeleri seviyorum. Ruhu ebedî rüya ve sükün diyarlarına ve asıl kendi benliğine götüren, yorgun yüzlü bir mabedin ulvî ve temiz ferahlığıyla dolu, müşfik, arzular gibi sonsuz, hülyalar gibi tatlı ve yumuşak gölgeleri!

Onlar benim içimin eşi! Kafamı maddî alemlerden ayırıp içime birleştiren bir yol!..

Ey ufkumdaki ümit kandilleri, söndürün son ışıklarınızı da!

Ben gölgelerde zamanın tığıyle izdirab örmek, yılların düğümle kalbimi sonsuzluk denen sırta bağlamak, istiyorum....

VI — Edebiyat: 539

Nerime Gündüz

● Sanatkârların seciye tipleri yaratabilmeleri hislerini ekseriya rüya ve hülya hayatı içinde geçirmeleri sayesinde. Bergson

x Müdü
xx Tolunay

Daima iyiye, güzele ve hemcinsine yardıma koş.

ANADOLU TOPRAĞI

Senin asıl kıymetini senden uzak kaldığımız zaman anlarız: Uzun tozlu yollar, kıvrılıp bükülen sular, harman kaldıran köylüler, cıvıldaayan kuşlar, gecenin derinliğinde inleyen mavralar, bize doğup büyüğümüz böğürtlen ve yaban gülü dolu toprakları, gölgesi su başlarını, tarlalarda geçen güzel günleri, bütün ömrümüzü hülâsa eden basit fakat canlı hayatımızı hatırlatırlar.

Yıllarca süren hasretten sonra birden kavuşunca, sana ait herşeyde, taşında, toprağında bile neler keşfederiz. Senin ayrı ayrı bakılınca basit gelen, fakat bütün o basitleri birleştirerek çıkardığın fevkalâde terkip kudretinin sayısız güzelliklerle dolu olduğunu görürüz.

Sen tepelerini kar, yamaçlarını yeşillik, eteklerini de rengârenk çiçeklerle süsleyen kendi kendinin bahçevanısın.

Başkalarının binbir ihtimamla ye-

tiştirdiği güller gözümüzü, senin kırlardaki minelerin ruhumuzu okşar. Çılgınlıkların hüküm sürdüğü yerler, harap bir ocak başında bize verdiği sevinci veremezler. En güzel beldelerde senin samimiyetini, yakınlığını bulamayız. Rüzgârının tesellisi yasımızı unutturur. Dalgalı denizlerin kıyıları oyarak, kendini misal göstermek ister gibi "Çalışan kazanır," diye fısıldar. Zengin toprakların "Bende ne ararsan var," mavi göklerin: "Saadetin sembolüyüm," der.

Sen dipsiz bir menbasın. Sularının terkiibini lâyikiyle anlayamadığımız gibi, faydalı olduğunu bildiğimiz halde ondan kana kana da içemiyoruz. Yalnız senden olmanın ve yine sana döneceğimizi düşünmenin en büyük saadet olacağına hükmediyoruz.

B. M. 5-A

Belkis Menemencioğlu

Terbiye ve Veraset, Türkiyede Terbiye

Dr. Mahmut Sadi Beyin "Veraset, İctimai ve Terbiyevî neticeleri adlı, eserinden ve Ansiklopedi'len istifade edilmiştir.

Eskidenberi bütün dünyada bir çok münakaşaların açılmasına sebep olan veraset ve terbiye meselesidir. Bu münakaşaların esası da terbiye ve verasetten hangisinin insanın ruhî yapısında tesir ettiğidir.

Garp filozoflarından bazıları (Jan Jak Russo) ruhî değişmenin amili olarak cemiyet ve terbiyeyi kabul ederler. Şark âlimlerinden Mevlâna, Hafız, Sadi v. s. ise bu değişmeyi irsiyete atfederler. Yapılan tecrübe ve tetkiklerle de insanların en uzak ecdadından birinde olan bir ruhî hal, uzun seneler sonra torunlarında görülebiliyor. Böylece insanda bir batin önce gelen ceddinin değil ondan önce gelen ecdadının hatta en eski hayvanların mahsulü oluyor.

Aynı şekilde irademizin tekâmül ve teşekkülünü de geçmiş asırlara borçluyuz.

Biyolojinin bize öğrettiği bu bilgiler terbiyenin hudutlarını daraltıyormuş gibi görünüyor. Halbuki terbiye (menşei bu kanaatler olmakla beraber) daha etkin bir rol oynuyabilir.

Bu arada mürebbi ferdin dünyaya getirdiği ruhî vasıfları teşhis edecek fertte o vasıfların semerelerini temin edecek, inkişafı meneden nokta varsa onları tenvir etmekte içtimaiyatçılara rehber olacaktır. Cemiyet için faydeli vasıflarla dünyaya gelmeyenleri en az zararlı bir hale getirecek, kabiliyetlere uygun meslek sahalalarında onların çalışmalarını temin edecektir.

Bu kısa konuşmadan sonra kendimize bakacak olursak bizde ne bu gibi bir terbiye ve ne de böyle bir mürebbi olmadığımızı görürüz. Fakat bütün temennimiz biyolojik terbiye sisteminin memleketimizde doğmasıdır.

Garplıların kendi bünyelerinin inkişafı için koydukları içtimai veya terbiyevî kaideleri aynen çocuklarımıza tatbik edemeyiz; böyle olursa yolunu şaşırarak kör bir mukallitten ne farkımız olur?. İrsi varlığımız itibarile diğer devletlerden üstün olan Türkiyede millî bir terbiyenin kurulabilmesi için ihmal ettiğimiz folkloru (ırka ait ve millî varlığımızdaki adet ve an'anelerimiz) canlandırmamız gerektir. Bu ihmal her birimizin milletimiz hakkında olan düşüncelerimizin muhtelif olmasına sebebiyet vermiştir. Halbuki bir milletin seciyesi halk tabakasında kendini gösterir.

Bugün içimizde, hattâ münevverlerimizde halk kültüründen şüphelenenler vardır. Araştırmalarda ise bugüne kadar temizliğini muhafaza eden tarihin sarı yapraklarına, yüksek denemeler acem mukallidi tabakaların kafalarına sığmayan zengin bir halk edebiyatımız vardır. Hiç özenti bulunmayan kerpiç evli köylerimizde şayanı hayret bir musiki kulaklarımızı doldurur. Mahalle sandıkları bize içtimai birliği öğretir, kooperatifçiliğin tatbikatını gösterir. Bunlarda niçin hayret ediyoruz? Yunus Emre, Nasrettin hoca gibi bizden evvel Avrupalıların tanıdığı

zekâ sahiplerini, Erzurumlu İbrahim Hakkı gibi ilim adamlarının Anadolu kendi bağından yetiştirmede mi ?

İşbu bugün eskiyi yetiştiren bu milletin terbiyesindeki değişikliğe folklorla başlamalıdır. Tetkikler neticesinde millî zekâ tipimizin Abstrakt (en yüksek zekâ tipi) mahiyette olduğu anlaşılmıştır. Bütün ilimleri doğuranlar bu tiptendirler. Bu gün bizde ise bu tip insanlar kabiliyetlerine uymayan mesleklere tesadüfi olarak giriyorlar. Bu da ya hocaların veya maddî zaruretlerin tesiriyle oluyor. Zengin vilâyetlerde zekâsı az olanlar da okuyabiliyor; fakat millete zararlarından başka bir şeyleri dokunmuyor.

Terbiyemizde olan bu boşluğu köylerde de mektep açmak onları şehitliler seviyesine yükseltmekle doldurabiliriz. Esası teşkil eden ana unsurumuz bugün ilim ışığından uzak yaşıyor. Onların ilme susayan kafaları işlenmemiş hazinelere benziyor. Vazifemiz onlara ışık yollarını göstermektir.

Mekteplerimizde ekseriya hafıza ve ezbere önem veriliyor bu da diğer kabiliyetlerimizin sönmesile neticeleniyor. İstidatların hakikaten tezahürü için çocuğun ebeveynine ve hocalarına olduğu gibi görünmesi lâzımdır. Bunu da temin etmek talebeyi yakından tetkik eden hocalarla mümkündür.

İrsî kabiliyetimizi terbiye edecek vasıtalarından biri de spordur. Bugünkü kulüpcülükle halk sporu arasında bir tezat hürülüyor. Halk biraz olsun eski dedelerinin yolunu güdüyor civit, yüzme, güreş yapıyor. Kulüpte ise millî spordan ayrılan noktalar fazlalaşıyor. Bugün İngiltereden aldığımız futbolun ilerlemesi için yıllardır çalışıyoruz ve çalışmaktayız. Fakat gazetelerde takip ettiğimiz stadyom ve sahalarda seyrettiğimiz futbol maçlarının ekserisinde ecnebi golü yemenin, kol bacak kırılmasının sukutu hayalile duruyoruz.

Bizde millî bir spor teşkilâtının kurulması elzemdir. Çünkü spor yalnız bedenî terbiyeyi değil, ruhî terbiyeyi de besleyen bir malzemedir. Bedenle ruh arasında bozulmağa yüz tutan ahengi düzeltir.

Tokat insanı basit yaşama şartlarından karışık yaşama şartlarına götüren medeniyeti islâh edecek olan bu vasıta, bir alkış isteginden, kavga hissinden rekor çılgınlığından çıkmamalıdır. Bizim istediğimiz spor zümre için değil millet için, alkış için değil aheng için, rekor için değil çeviklik için, yalnız cemiyet sevgisi için değil, vatan, millet, tabiat sevgisi içindir !

Bu vazifeyi büyüklerimizin üzerine atmaktan çekinip kendi omuzlarımıza çekmeliyiz ve onu sevmeliyiz !

VI Fen 530

Mediha Okay

Sevgili Rihhatekiler
Sana bugün evvel mektup
yazdım her halde almışsındur
cevabını dört pötle bekliyorum.

Sana bu sefer resimlerin
yolluyorum. Baharın beğenmiş
nuru. Rasule pek çok
gözlemler için can.

S. Belperde

- Kavak ağacını beğenen ve seven pek az kişi gördüm; çünkü dosdoğrudur. Cenap Şehabettin

Çalışmak vazifemiz, dinlenmek hakkımızdır.

Bahar ve Çocuk

Tabiatın hırçın kahramanı kış, yavaş yavaş sükün bularak karlı diyarlarda konuklamak üzere yurdumuzu terketti. Bu boş kalan taht bütün canlıların arzusu ile Bahar tarafından işgal olunduğu gün, her şeyde çaşkun bir sevincin tatlı çehresi görüldü. Aylardır kışın cefasını çeken tabiatın ciğerleri geniş bir nefes aldı. Soğuk, yağmur ve fırtınadan yuvasına çekilip baharın hasretini çekenler, yeni kraliçe için bir çelenk ördüler. Baharı özleyen bütün çiçekler birer birer o çelenge katıldılar. Bütün kuşların coşkun besteleri içinde çelenk Bahar kraliçesinin dizine konduğu gün mülâyim tabiatlı, güler yüzlü bahar ellerini göklere kaldırarak güneşe dua ve minnet etti. Bütün bunlar, herşey ve herkesi sevindirdiği gibi en büyük tesirini çocuklarda gösterdi. Elbet te dayanıksız vücutları kışın merhametsizliğine tahammül edemezdi. Beşiklerinde yatanların, masum yüzlerinde bir sevinç görüldü. Yürümekte olan ve henüz çocukluk devresini aşmamış çocuklar,

soba başında pineklemeden, sobasızlar da, soğukta, çamurda inlemekten kurtuldular. Şimdi, onlar güzel kokulu bahar çiçekleri arasında renkli elbiseleriyle bir kelebek gibi uçuşuyorlar. Bu sevinç onların hakkıdır. Tabiatın bütün güzelliklerini meydana koyan bahar, çocuklara hayat getirdi. Onlar hayatın ıstıraplarından bihaber olarak gamsız sevinç günleri yaşıyorlar. Zaten sevincin en derin çağları çocukluk devresinde değil midir?

Bahar insanlara ve bilhassa çocuklara sevinç getiren, hayata güzellik veren bir mevsimdir.

Geniş, yeşil, çiçekli kırlarda cıvılcıvıl dolaşan çocuklar hergün bayram yapıyorlar; gülüyor ve eğleniyorlar. Bu kahkâhalar alayına girerek bir çocuğa sevincinin sebebini soracak olursak onlar da bilmezler. Çünkü bahar onlara öyle sihirli ve tabii olarak bir sevinç vermiştir ki, nereden ve nasıl geldiğini kimse anlatamaz. Mülâyim güneşin sıcaklığı onlara bir

- Suiistimal kapısını aralık etmeğe gelmez, derhal ardına kadar açılır.
Cenap Şehabettin

Cennet Adananın güzel köşelerinden Atatürk Parkı

Hemen hergün birçok kimselerin istasyon caddesini doldurduğu görülür. Sormaya lüzum var mı? Belli ki hepsi de adını Ebedî Şeften alan eşsiz parka koşuyor.

Kübik kapısından içeri dalanlar başı bulutları aşan ölmez Atasının tanrısal varlığı ile karşılaşır. Aşağı süzülen başlar, yurtlarını, bayrağına tapan munis bir kadın şeklinde görürler. Solda, yurt uğrunda can veren Mehmetciğin yerini, kükremiş bir

anne kuağı kadar muhabbet gösterir. Baharın serin rüzgârı saçlarını bir baba şefkatiyle karıştırır. Çiçekler onların birer sedef düğmeleridir. İşte bütün bunlar içinde onlar, biraz daha tekâmül etmiş bir devreye girerler. Onlar çoktan kışı unutmuş, baharın neş'eli günlerine dalmışlardır. Fakat kış hiç te onları unutmadı ve tabii olarak da unutmaz. Karlı dağların soğuk köşelerinde bu neş'eli âleme hayretle bakıyor. "Elbet birgün ben de o ellere gelirim." diye teselli buluyor.

Sakin çocuklara kışın geldiğini sezdirmiyelim. Çünkü onların sevincini bozarız. Neş'e ruhun gıdasıdır. Çocuklar neş'eli olmalı ve bahar güzelliğinden mahrum bırakılmamalıdır. Çocuğun bu neş'esi bahar yaratır. Her bahar çocuğun kalbine sonsuz sevinçler katar.

Yurdumuzun baharı bir cennet, içinde dolaşan çocuklar da masum birer melectirler.

4 - D 706
Melih Koçak

arslan heybetiyle dolduran Türk kadını, göğüsleri kabartan canlı bir örnek.

İki tarafı koyu yeşilliklerle çevrilmiş geniş yolda ilerliyoruz. Adımlarımız, menekşeli havuza, Ata'nın ayağı dibinden erkinlik türküsü söyliyerek akan suların ahengine uyuyor.

Gençliğe yol gösteren «Altı ok» öntündeki havuz, etrafına dizilen bankalarda oturanları, bağından fışkırttığı sularla selâmlıyor.

Sağa sola ayrılan yolları birer yeşil tül gibi sarıverecek sanılan ağaçlar, dallarını çıtırdatarak hülmalı şarkılarını söylüyorlar. Gölgelerine sığınanları ninnileriyle dindiren sık ağaçlar, birbirleriyle kucaklaşabilmek için alabildiğine büyümekte..

Kum havuzunda şen civıltılarla oynayan çocuklar, büfeye, boşalan midelerini doldurmağa koşuyorlar. Büfenin karşısında yer alan motör dairesi, azametli takırtılarıyla çocukların şarkılarına tempo tutmakta...

Ağaçlar arasında kıvrılarak ilerliyen dar iki yol sizi, arka caddeye kadar uzanan parkta gezdirir.

Kapıdan çıkarken yorgunluktan sıyrılmış, kafanız dinlenmiş, gözleriniz parlamış, kalbiniz inançla dolmuştur.

III : 155

Berin Yurdadoğ

Bizim
sınıfımıza
tecrübeleri yapma
kuru
X Kuvaya
Hocam

Tabii beceri
bulunur
işaret kopmuş
yazın!

Yeni nesil, hakikatlerin öğrenilmesinde tecrübelerin manâsını anlayarak çalışıyor.

KÖMÜRLERİMİZ

Şimdi,* bizde kömür mevzuuna geçmeden önce, tabiatta bulunan kömürün menşei, terkibi, tarihi, sanayideki ehemmiyeti hakkında kısa bir giriş yapmak istiyorum.

Kömür, yer altında kömür yatakları halinde bulunan ve menşei nebati olan bir maddedir. Odun ve sellilözün hava ile teması olmayan yerlerde, yüksek basınç altında kimyasal ayrışmalar neticesinde husule gelir. Büyük ağaç kriptogamlarının esaslı rollerinden maada alglar, su yosunları, sporlar, reçine ve balmumu dahi bu teşekkülde büyük amil olmuşlardır. Linyit yataklarında kütük ve yapraklı ağaç parçalarına tesadüf edilmesi bize bütün bu söylenen sözlerin doğruluğunu ispat edecek mahiyettedir.

Kömür, taşkömürü, turp, linyit gibi kısımlara ayrılır. Taşkömürü de yağlı ve yağsız olmak üzere iki nevidir.

Yağsız maden kömürü : İçinde yağlı maddeler azdır. Kısa alevlerle güç yanarlarsa da, yandıktan sonra çok hararet verirler. Yakacak maddesi olarak kullanılan antrasit yağsız maden kömürü cinsindedir. Antrasitin verdiği hararet 8000 ile 9400 Kcal arasındadır. Karbon miktarı da % 95 tir.

Yağlı maden kömürü : Bunların içlerinde yağlı maddeler çoktur. Sarı ve uzun alevlerle yanarlar aynı zamanda çok duman ve gaz çıkarırlar. Bunun için yüksek fırınlarda, demirci ocaklarında, vapurlarda ve gaz hanelerde kullanılır.

Kömür yataklarındaki tabakaların kalınlığı bir kaç santimden 60 metreye kadar değişir ve bunlar birbirine az çok paralel vaziyettedir.

23

- Beşeriyeti düşünürken bedbin de nikbin kadar aldanır.
Cenap Şehabettin

Maden kömürünün yakacak olarak kıymeti eskidenberi biliniyordu. Yunan âlimlerinden Teofrast M. E. 372—287 seneleri arasında demircilerin kullandıkları ateş çıkaran bir taşın bahsetmiştir. Arap coğrafyacıları X uncu asırda Türki-standa kömür işletildiğini anlatırlar. Venedikli seyyah Marko Polo seyahatname-sinde Çinlilerin odun yerine siyah taşlar yaktıklarını hikâye eder. Kömür saye-sinde insanlar bir çok madenleri, bilhassa demiri eritmeğe muvaffak olmuşlardır. XVIII inci asırda buhar kuvvetinin makınaya tatbiki ile büyük inkılâp başlamıştır ki bu da sanayiın başlıca yakacağı olan kömür sayesinde mümkün olmuştur.

Bizde Kömür

Genç Türkiye Cumhuriyetinin iktisadî inkişafı için daimî ve kat'i hamle-lerinden biri de yurdumuzda kömür istihsalini arttırmak olmuştur. Topraklarımız yer yer ve cins cins kömür cevherini saklamaktadır. Ereğlinin Köse ağzından başlayarak Kozlu, Zonguldak, Amasıra, Azduvay ve Kastamonunun Söğütözüne kadar hemen her yerde kömür madenine tesadüf edilmiştir.

Ereğli kömür havzası ilk olarak 8/11/1829 senesinde bir Türk tarafından bulunmuştur. Birinci Mecidin kontrolü altına girmiş, maalesef lâzım olan ehemmiyet verilmemiş ancak 19 sene sonra bir sarraf kumpanyası başkanı olan Zafir Pulo-ya 300 altına verilmiştir. Bu kadar geniş bir havza için yılda 300 altına kira yerine haraç desek daha doğru olur. 1865 te havzanın idaresi bahriye nezaretine geçiyor. Yakın zamana kadar havzanın idaresi bir Fransız şirketine bırakılmıştır. Türkiye Cumhuriyetinin ekonomi sahasında başardığı mühim işlerden birisi de Havza ve Zonguldak limanının imtiyazına sahip bulunan Ereğli şirketinden bütün tesisatı ile 1937 de satın alınmasıdır. Her iki tarafı da memnun eden bu anlaşmaya göre bedelin tediyesi hükümetimizin müstakbel bütçesinde büyük bir yük olarak değil bilâkis memleket ekonomisinde bir ihraç membaı bulunarak temin edilmiş-tir. 3,500,000 lira olan bu yekûn on müsavi taksitte ve kömürle ödenecektir.

Bir mukayese yapabilmek için Havzanın bahriye nezaretine geçişi tarihi olan 1865 ten 1923 e kadar 1923 ten 1937 ye kadar kömür istihsalâtını kayde-delim :

Sene	Ton olarak	Sene	Ton olarak
1865	61,145	1923	597,494
1900	420,460	1930	1,595,359
1922	410,944	1937	4,364,108

"Sobalarda yakılmak üzere getirtilen antrasit ihtiyacının önüne geçmek için Zongultakta bir asri Semi - Kok fabrikası açılmıştır." Bu fabrika günde 155 ton kadar Semi - Kok çıkarmaktadır. Bunların hararet kudreti 8000 Kcal kadardır.

Zonguldak kömür havzasının en önemli damarlarından biri Çaydamar adını taşımakta olan orta karbonifer tabakasıdır ki; bunlar tam 22 tane-dir. Ta-bandan 3 üncü Çaydarı teşkil etmektedir.

— Sonu Var —

5 B. 614
Aliye Tanış

5 A. 603
Kutluay

• Kalp ancak fethedilebilir, istirdat edilemez.

Cenap Şehabettin

Newton

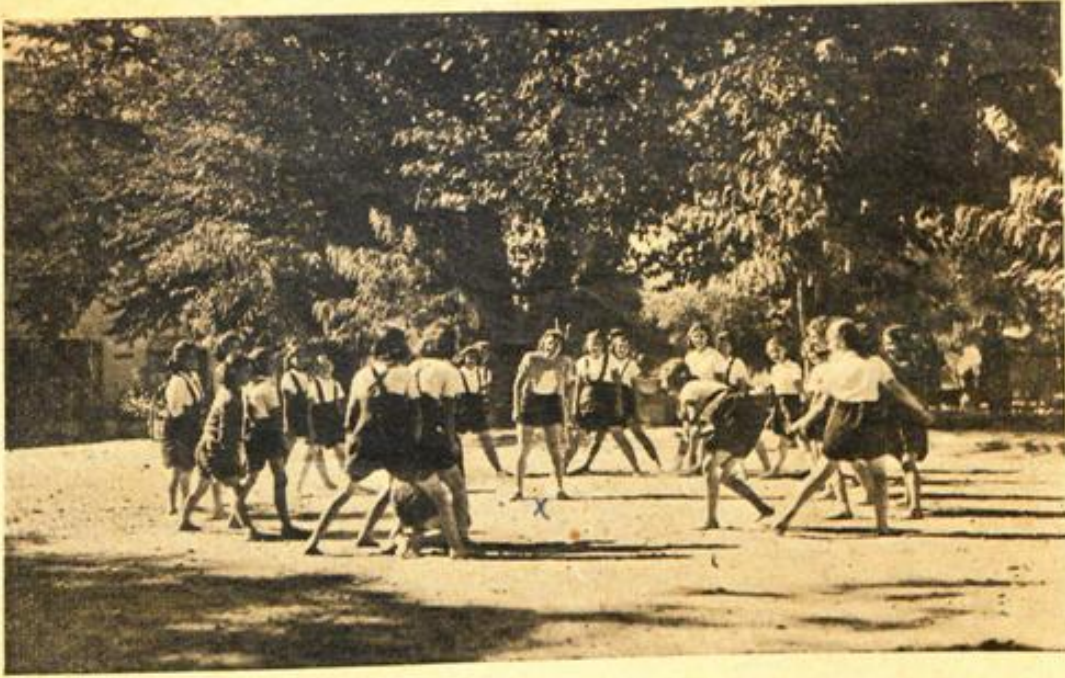
David Somervell "A History of England,, adlı eserinden

Newton ilk zamanlarda daima fakirdi. Onun tuttuğu dikkatli hesaplar, her zaman sıkı ekonomi yaptığını gösteren delillerdir. O, kraliyet cemiyetine seçildikten sonra bile para için çok sıkıştırıldı ve intihabından kısa bir zaman sonra cemiyet azasının taahhüt ettiği paradan muaf olması için onun namına bir müracaat yapıldı. Bu hakikata acımamak mümkün değildi, çünkü istenilen para haftada bir shilling gibi gülünç bir para idi. O, bütün hayatında arkadaşlarına ve bilhassa akrabalarına karşı cömertti. Cambridge'de geçirdiği iki seneler zarfında kendisini ancak korumaya muktedir olan annesinin küçük tahsisatına muhtaçtı. Fakat kollej azalığına ve profesörlüğe intihap edildikten sonra sene de 200 sterlinden fazla bir varidata sahip oldu. 1676 da onun, sona ermek üzere olan azalığına devam edebilmesi için muhakkak papaz sınıfına geçmesi lâzım geliyordu. Newton bu şarta itaat etmeği şiddetle reddetti ve bu mesele hakkındaki hisleri o kadar kuvvetliydi ki, onun layık bir aza olarak vazifesinde kalmasına müsaade etmesi için krala birçok müracaatlar yapıldı. Kral Şarl müracaatları kabul etti ve Newton memuriyetinde kaldı.

Onun umumî karakteri, mülâyim, çekingen ve pek mütevazi olması idi. Newton'un herhangi bir krokisi yapılırken onun sık, sık tekrarlanan şu sözleri hatırlatılmadan geçilemez. "Ben dünyaya nasıl göründüğümü bilmiyorum, fakat kendimde, önümde büyük

hakikat Okyanusu bütün sırları ile uzanırken onun sahilinde oynayan ve arasıra cilalı bir çakıl taşı yahut mutadından daha küçük bir kabuk bularak kendi kendini eğlendiren yalnız bir çocuk gibi görünürüm,,

Newtonun ölümünden kısa bir zaman evvel çok samimî olarak söylediği bu sözler' onun mizacının mütevazi tatlılığının hakikî bir tasvirini yaparlar. O, nazik ve müsamahakârdı, aynı zamanda hiç bir hafif meşreplik alâmeti göstermez ve kendi yanında kaba veya gayri ahlâkî bir şakanın yapılmasına müsaade etmezdi. Onun en çok hoş giden taraflarından birisi, hayvanlara olan hararetili sevgisi ve teamülün tatbikine tahammül ettiği zulme karşı beslediği şiddetli husûmeti idi. Bazı zamanlarda arkadaşlarına ve meslektaşlarına karşı gösterdiği asabiyet, onun son derece utangaç olduğuna atfedilmelidir. Newton şöhret düşkünü değildi. Leibnitz ile arasında geçen uzun ve müessif münakaşa onun vazifesine ait bir düşmanlıktan ileri gelmiş değildi. Fakat arkadaşları bunun, ona karşı yapılmış zımnî bir hakaret olduğunu hissettiler. Arkadaşlarının buna karşı verdikleri cevapların keskinliği, Newtonun onlara ilham ettiği takdir ve sevginin bir ölçüsü olarak kabul edilmelidir. O, hayatının başından sonuna kadar dalgın, giyinmekte dikkatsiz ve zevklerinde basit görünür. Newton şarap ve bira içer, fakat tütün veya enfiye kullanmazdı. Tamamen kendi düşüncelerine bağlı

Oyun genç ruhların hayat kaynağıdır.

Köyümde Akşam Olurken

Akşamın pembe tülleri vadiye serilirken, karşıdan yavaş yavaş parlaltısını artıran ay, derenin billûr sularını aydınlatır... Etrafa hazin bir güzellik yayılır ve köyün çobanı uzaklardan, kavalının yanık nağmeleriyle bu hüznü artırır.

Şeftali, erik çiçeklerinin güzel kokuları insanı kendinden geçirir, bir gelin şetaretiyle görülen yüksek badem ağaçları göklere doğru uzanan beyaz dallarıyla sanki aya yaklaşırlar, ilâhileşirler...

Bacalardan hafif dumanlar çıkar, bütün gün çalışmaktan yorgun, fakat mes'ut köylülerin şen kahkahaları et-

rafta çınlar.

Biraz evvelki pembelikler yavaş yavaş karanlığa kalbolur, hüznü artar; gökte küçük yıldızlar belirmeğe başlar.. Bunlar Sonsuz 'karanlıkların' gülen varlıklarıdır. Çıkan hafif ve kesik bir rüzgâr dere etrafındaki ince ve mahzun kamışları derin derin inletir. Gecenin sessizliğiyle bu inleyiş artar, nihayet her şey yerini ona bırakarak ortadan silinir; uyku sükûtuna dalar. Fakat zavallı kamış yine ağlar, yine inler, çünkü o ebediyen buna mahkûmdur. "İztirap çekmek için yaratılmış insanlar gibi,"

6 Ed: 557

M. Şaylan

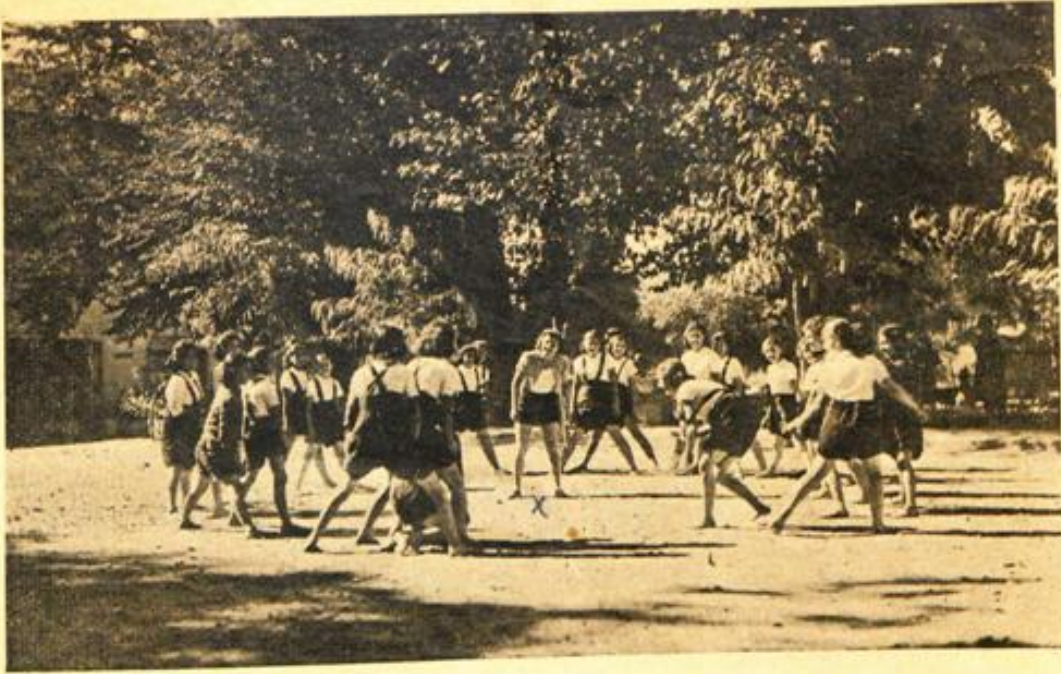
kaldığından sıhhatini ihmal ve neticede hayatının bir kısmında fena halde hastalandı. Takriben 1692 de arkadaşlarının bazıları onun için çok telâş ettiler. O, iştahını ve uykusunu kaybettiginden şikâyet etti; hatta arkadaşı Mr. Pepys'e yazdığı bir mektupta "Fikrimin eski kıvamı kalmadı," der. Hemen herkes tarafından işitilen bu

arâzlar, onun fikri vaziyetine ait bir çok mübalağalı rivayetlere sebep oldu. Fakat onun çok ciddî olan mizacının hiçbir değişikliğe uğramadığı muhakkaktır, çünkü O, bütün hastalık zamanında gayet mantikî olarak konuşmasına devam etti.

— SONU VAR —

VI Fen — 382

Hamide Sucak

X. Yoluca
Novacı

Oyun genç ruhların hayat kaynağıdır.

Köyümde Akşam Olurken

Akşamın pembe tülleri vadiye serilirken, karşıdan yavaş yavaş parıltısını artıran ay, derenin billür sularını aydınlatır... Etrafa hazin bir güzellik yayılır ve köyün çobanı uzaklardan, kavalının yanık nağmeleriyle bu hüznü artırır.

Şeftali, erik çiçeklerinin güzel kokuları insanı kendinden geçirir, bir gelin şetaretiyle görülen yüksek badem ağaçları göklere doğru uzanan beyaz dallarıyla sanki aya yaklaşırlar, ilâhileşirler...

Bacalardan hafif dumanlar çıkar, bütün gün çalışmaktan yorgun, fakat mes'ut köylülerin şen kakkahaları et-

rafta çınlar.

Biraz evvelki pembelikler yavaş yavaş karanlığa kalbolur, hüznü artar; gökte küçük yıldızlar belirmeğe başlar.. Bunlar Sonsuz "karanlıkların" gülen varlıklarıdır. Çıkan hafif ve kesik bir rüzgâr dere etrafındaki ince ve mahzun kamışları derin derin inletir. Gecenin sessizliğiyle bu inleyiş artar, nihayet her şey yerini ona bırakarak ortadan silinir; uyku sükûtuna dalar. Fakat zavallı kamış yine ağlar, yine inler, çünkü o ebediyen buna mahkûmdur. "İztirap çekmek için yaratılmış insanlar gibi,"

6 Ed: 557

M. Şaylan

kaldığından sıhhatini ihmal ve neticede hayatının bir kısmında fena halde hastalandı. Takriben 1692 de arkadaşlarının bazıları onun için çok telâş ettiler. O, iştahını ve uykusunu kaybettiğinden şikâyet etti; hatta arkadaşı Mr. Pepys'e yazdığı bir mektupta "Fikrimin eski kıvamı kalmadı," der. Hemen herkes tarafından işitilen bu

arâzlar, onun fikrî vaziyetine ait bir çok mübalağalı rivayetlere sebep oldu. Fakat onun çok ciddî olan mizacının hiçbir değişikliğe uğramadığı muhakkaktır, çünkü O, bütün hastalık zamanında gayet mantikî olarak konuşmasına devam etti.

— SONU VAR —

VI Fen — 382

Hamide Şucak

DURAN SAAT

Bana bir saat vermiştin, o gün bunun mânâsını anlamamıştım; fakat şimdi ise ona baktıkça rakamların ejderleştiğini görüyorum ve fecî hakikati daha yakından anlıyorum.

Üzerindeki parlayan taşlar, bugüne kadar bana zarafetten başka hiç bir mânâ ifade etmiyorlardı, fakat şimdi "Ona,, ne zaman baksam üzerinde kırılan ziyaların söndüğünü görüyorum. Bu sönüş seninle geçen günlerin ışıklarının anılışları. O günler birer güneştiler, fakat şimdi tamamiyle kömürleştikleri için hayatıma karanlık gölgeleri düşüyor.

Cam bir kapsül altında parlayan zeminin üstünde yürüyen bir çift ok, iki rakkama saplanıp kalmış. Küçüğü

halsizliğinden (8) in karanlığına kadar gidebilmiş, büyüğü ise "Seni,, benden ayırmamak için (10) adım ileriye kadar ancak yürüyebilmiş

Bir zamanlar kolumda göz kamaştırıran bu saat, şimdi ise kalbimi karatıyor. Ve orası, "Onun,, benim gözlerim kapanıncıya kadar ebedî meskeni olacak. Yine bir zamanlar saatet saatlerini ilerleten küçük burgu ilelebet kendisine dokunan ince parmakları göremiyecek.

Ve yine o saat, hakikî benliğini benim gözlerim kapandıktan sonra bulacak, çünkü "O,, kendisinin yalnız saat olduğunu bilenlerin eline kalacak anne !.

4 — C' No. 494

Şadan Özsayın

YOKSULLUK

Fakirlik ne fena şeydir. İnsanlık varlıkla yokluk arasında kalarak ya iyi yaşamış veya sefâletin pençesine düşerek inim inim inlemiştir. Fakir bir ailenin çökük ve harap evinin penceresinden çıkan mânâ, görmiyen göz gibidir. Tutmıyen bacası için için yanan bir alevdir. Fakirlik acıların en tahammül edilmez olanıdır.

Elektrik ziyalarıyla renkli ışıklar içinde neş'e, çığlık, müzik, stis ve maroken koltuklarla yaşamının zıt tarafı olan fakirliği ele alalım :

Gecenin karanlığı, göntüllere huzun verici ezgisi altında, damı çökük ve kasvetli evin yüzü gülmez aile ef-

radının gıdasız ve ateşsiz hallerini tetkik edelim:

O gün baba — her gün olduğu gibi — bir kaç kuruş için işlediği işten dönmüş, bedbaht yavrularına ancak kuru bir ekmek tedarik edebilmiştir. Parmakları soğuktan sızlıya sızlıya morarmış, bir köşeye bitüzlü karısının yüzünde beliren acı bir tebessümle karşılaşmıştır.

Kızı Ayşe hasta olmakla beraber, acılara dayanmasını öğrenmiş olduğundan titrek dudaklarında bir tebessüm göstermiye çalışmıştır.

Oğlu Ahmet mânâsını bilmediği bu yoksulluk acısının tesiriyle ağlıyor. Gülmekle ağlamak, burda eş

Ş E F K A T

Günlerce eve kapanmış birçok işlerle meşgul olmuşum. Fakat o günlerin haftası yani pazar günü, hava o kadar güzeldi ki, evde durmanın imkânı yoktu. Hemen giyinerek sokağa fırladım. Nereye gideceğimi bilmediğim için sokakta sallanıp duruyor, gideceğim yeri düşünüyordum. Derken ceketimi birisinin çektiğini işittim ve arkadan "Abla şeker almaz mısın?", diye titrek bir ses işittim. Arkama dönünce, sıska ve üstü başı pis, yırtık, pırtık çocuğun mahzun ve ölgün bakışlarıyla karşılaştım.

Kalbimde o an bir acı duydum; elimi cebime sokarak (On) kuruş çıkarıp verdim.

Çocuğun anasını babasını sorunca, boynunu bükerek o kadar ısrarıma rağmen hiç sesini çıkarmadı ve önüne bakarak benden uzaklaşmağa başladı. Çocuk merakıma dokundu. Zaten işim de yoktu onu takibettim.

olup titreşiyor. Babanın getirdiği kuru ekmek parçası neş'e, fakat, evlerinin içindeki bütün yoksulluklar da ağıd fısıldıyor ve elem bundan doğuyor. Titriyen gecenin içinde güneşin doğmasını bekliyorlar. Hasta Ayşe iyi olacak, bayram gelirse Ahmede basmadan bir gömlek dikilecektir. Zifiri karanlıklar içinde bu umit, (Saadet) denilen şeydir.

Bizde pek çok olan bu gibi zavallıların insanlığı ezen ıstırabına aldırış etmemek veya kederlenmemek daha acı değil mi?

Bu derece zarurete düşmeğe el-

Bir çok harâbelerden geçerek en nihayet çocuğun yıkık bir kulübeye girdiğini gördüm. Ben de ona görünmeden bir yere gizlendim. Fakat birdenbire bir çığlık koptu, olduğum yerde mihlanmışım. Tekrar sert bir ses :

"Defol! Şekerlerinin hepsini sat ta gel, senin kemiklerini kırarım, ben seni sokaktan babanın hayrına almadım. Haydi git defol,,

Dayak yiyen çocuk bitkin bir halde yıkık kapıdan ağlıyarak çıktı. İssız yollardan sallana, sallana kayboldu gitti.

Ben de gizlendiğim yıkık duvarın arkasından çıktım, gözlerim dumanlanmıştı, ağlıyordum. Ömrümde duymadığım teessürü şimdi duymuştum. Sapa yollardan çacuşun halini düşünene düşünene eve döndüm.

S: 1 No. 50

Sevim Ayaş

bet te bir sebep vardır. Böyle bir aileyi düşündüren acılamak, elem duymak ne kadar asil bir hareketse bu hale düşmemek için (Çalışmak) da o kadar yüksek bir fazilettir. Bu korkunç faciadan kurtulmanın çaresini ve mecburiyetini insan, bütün şiddetiyle hissediyor.

Hakikat, sefaletin öldürücü acılarına göğüs germek, hayatla yapılacak çetin mücadeleden muzaffer çıkabilmektir.

S: III. 841

Hilkat İnce

- **Sevkitabî ne suretle tarif edilirse edilsin her halde ruhun kuvvetlerinden biridir.**
Bergson

Dolaşan Yıldızlar

(SEYYARELER)

George Fabbis'in (The Earth, The Sun, The Moon) a lli eserinden tercüme.

Ekseriya vaki olan şey, gözlerimizi cezbeden yıldızın sabit değil, dolaşan bir yıldız olmasıdır. Şimdi bunların görünüşü hakkında birkaç söz söyleyelim: Müşteri, Merih, Zühre ve diğer seyyareler, sabit yıldızlardan başlıca iki hususta ayrılırlar. Onlar sabit degillerdir ve hemen hepsi için aynı şekilde olan mustakim, mütemadî bir yol üzerinde, bir yıldız burcundan diğerine seyrederek. Keza parlaklıkları aydan aya değişir ve içlerinde her hangi birisi ancak arasıra parlaklığı ile dikkatimizi tahrik eder.

Bu seyyarelerden yalnız beşinin daima çıplak göz ile görünebileceği keyfiyeti, acemi rasitlerin bazılarını şaşırtabilir. Bazan hepsi çok parlak olan bu beş seyyare Utarid, Zühre, Merih, Müşteri, Zühaldir. Fakat amelî düşünceler uğruna Utarit'in izahatı ihmal edilebilir. Çünkü O küçüktür. Ve hiç bir zaman Güneşten 33° den daha fazla uzaklaşmadığı için bizim havamızda ekseriya görünmez.

Semamızın parlak kandilleri olan dört esas seyyare, herkesin hayranlığını davet edegelmektedir. Ekseriya "Her akşam garpte gördüğümüz sevimli yıldız ne dir?," Sualini işitiriz. Cevabın, "Zühre seyyaresi," olması muvafıktır. O bütün diğer seyyareler gibi Güneş ışığını aksettirerek parhyan ve bir teleskop içinde bir ay yerine, 1,5 senede ayın bütün safhalarını gösteren, yuvarlak bir seyyaredir. O, Güneşe bizim arz seyyare-

sinden daha yakındır.

Bazı zaman sual şu şekli alabilir. "Geç vakit yatağa gitmeden önce cenupta gayet büyük bir yıldız temaşa ederiz. Acaba bu yıldız hangisidir?," Cevap şu şekilde olacaktır: "O Güneşe bizim arz seyyarelerinden daha uzak olan Merih, Müşteri, Zühre seyyarelerinin üçünden birisidir. Bir heyetçi şüphesiz o cihette ve o zamanda onun bu üçünden hangisi olduğunu anlar. Fakat bir lahzalık tarassut, sırf kendi için, kâinatı tanımak arzusu ile yıldızlarla alâkadar olan herhangi bir kimseye, bu bilgiyi kazandıрмаğa kifayet edecektir.

Seyyareler nasıl tanınırlar: — Bir seyyareyi gördüğümüz zaman tanımak için üç yol vardır. Bu yollardan ilk ip ucu şudur. Her ne zaman olursa olsun gördüğünüz atelâde bir parlak yıldız (Sirius yıldız olmadığına göre) muhakkak, bizim arz seyyaresinin sekenesine en parlak görüldüğü zamanlar mahreki üzerinde bulunduğu mevkide olan bir seyyaredir. Meselâ mahreki daima arzın mahrekinin dahilinde bulunan Zühreyi alalım. O kendi ışığı ile parlamaz. Güneşe bakan yarısı Güneş tarafından aydınlatılır. Geri kalan kısım bizim için karanlıktır. Bu sebepten Zühre bize en yakın bulunduğu zaman biz onun görünmiyen karanlık tarafına bakmış oluruz. Zühre o mevkiden biraz uzaklaşırsa tıpkı bir hilâl gibi, aydınlanan yarısının bir

- İnsanın kalbinde mevcut olan en ilâhi şey, oradan asla çıkamaz.
Lamartin

kisimını görürüz. Zühre hiç bir zaman Güneşten takriben 35° den daha fazla bir uzaklıkta bulunmaz. Güneşten bu kadar bir uzaklıkta bulunduğu zaman teleskop içinde yarım ay gibi görünür ve bu onun en parlak olduğu zamandır. Aydınlanan bütün nısf kürresini bize çevirerek dayiren seyrederken çok uzaklaştığı için ışığı da çok zayıflar

Zühre devir esnasında Güneşten takriben 35° kadar uzakta olduğu zamanlar haftalarca diğer yıldız ve seyyarelerden daha çok parlar ve Güneş batmadan evvel kolayca görülebilir. Filvaki eğer nereye bakılacağını bilerseniz bazı zamanlar onu gün ortasında da görebilirsiniz. Ben bir vapurun güvertesinde, bir gölge şeklini alan onu görmüştüm.

Diğer üç seyyareden hiç biri Güneşin doğusunda veya batısında onun kadar parlak değildir. Çünkü onlar o saatlerde, bize olan en uzak mesafelerine yakın bir uzaklıkta bulunurlar. Bu sebepten eğer biz Güneşin batısında garpte veya Güneşin doğusunda şarkta çok parlak bir yıldız görürsek onun Zühre olduğunu kuvvetle iddia edebiliriz.

Arzın mahrekinin dışında olan diğer seyyarelere gelince : (Merih, Müşteri, Zühal) onlar bize en yakın oldukları zaman yani Güneş, Ay ve seyyare bir hizaya (Veya hemen hemen bir hizaya) gelince en çok par-

lak görünürler. Ve biz arzın karanlık atarafından, seyyarenin Güneş tarafından aydınlatılmış olan bütün nısf kürresini görürüz. Bundan dolayı Güneş battıktan uzun zaman sonra, semanın cenub tarafında görülen çok parlak bir yıldız muhakkak Müşteri, Merih veya Zühredir.

Umumiyetle baktığımız seyyarenin bu üçünden hangisi olduğuna dair sırf tarassut ile hüküm vermek mümkündür, Merih daima kırmızıdır ve arza en çok, yaklaştığı, en parlak bulunduğu zaman kor kırmızı olur. Müşteri seyyarelerin en büyüdür. Ve daima pek parlak bir yıldızdır. Fakat kumlu toprağının sebebiyle meydana geldiğine şüphe edilmeyen Merihin kırmızı rengi, bunda yoktur.

Bir çift dürbün ile Müşteri daima ve kat'i surette tanılabılır. Çünkü çok küçük olan beş taneden başka çıplak göz ile görülecek kadar büyük dört tane peyki vardır. Daimi surette yerlerini değiştirdikleri halde yürüyüşlerinde yanılmıyan dört Galile peykinden bazıları (Galile tarafından keşfedilmiştir.) Ekseriya hepsi bir küçük dürbin ile, Müşteriye yakın buldukları ve seyyareyi delip geçen bir hat üzerinde sıralandıkları zaman görülebilirler.

— Sonu Var —

6 Fen: 551

Mefkûre Coşkunlar

M O R S

Mors: Telgrafı icat eden Amerikalı bir ressam ve heykeltıraşdır. 1791 de Çarlistonda doğdu.

Amerikada bulunan annesine yazdığı bir mektupta, şöyle diyordu: "Buraya salimen geldiğimi anlatmak isterdim. Fakat arada 3000 mil mesafe vardı. Haberleşmek için haftalarca beklememiz lâzım. Bu mektubu yazdığım zaman kelimeleri havadan sür'atla göndermek arzusunu duymuştum.,"

Morsun hayatı cesaret, sabır, ve mücadeleden ibarettir.

Babası papazdı, Mors çalışkan ve zeki olduğu için arkadaşlarına ve hocalarına kendini sevdirmişti. İlk okuma çağlarında kimya, fizik ve sanat onun yegâne eğlencesi idi. Halbuki o zamanlar Amerikada sanata lüzumsuz ve manâsız bir şey nazarile bakılıyordu. Oğlunun sanat merakı habasını müteessir etmişti. 1824 "Hecülün ölümlü,, adlı bir tablosundan dolayı altın madalya kazandı. Mamafih bir taraftan Morsun kafasında fen aşkı sanat aşkile mücadele ediyordu. Nihayet 1832 de tahsilini bitirip Amerikaya giderken vapurda elektrikle alâkadar bir kaç kişi ile tanıştı. Bir gün bir münakaşa esnasında elektrikle söz naklinin mümkün olduğunu iddia etti. Ve bir çok resimler yaparak bu iddiasını isbata çalıştı.

Bir dükkâna çekilip fakir yaşamayı tercih etti. Bu münzevi hayatında emellerinin tahakkuku için çalıştı. Hayatta her şeyle mücadele etti. Aç yattığı gecelerde oldu. 1837

de bir elektromanyetik telgraf imti yazı için müracaat etti. Fakat projesi gayrikabili tatbik göründü. Bu un üzerine İngiltere, Fransa ve Rusyaya gitti. Fakat her tarafta muvaffakiyetsizliğe uğradı. Çalışması sayesinde Vaşington ile Baltimire arasında bir hat yaptı. 1844 de ilk telgrafı kurmaya muvaffak oldu. Fakat fikirlerini anlatmak ve teşebbüslerini kabul ettirmek için uğraştığı on iki sene zarfında başka fizik âlimlerle de bu sahadâ çalışmış ve aynı neticeye varmışlardır. Mors elektrik telgrafı, Avrupada ilk önce 1856 da Avusturya, Purusya ve İsviçre tarafından kullanıldı. İki sene sonra da Fransa tarafından kabul edilmiş ve 1858 de Avrupa hükümetleri 400.000 frank bir mükâfat vermek üzere anlaşmışlardı. Bunun üzerine Mors Amerikada Hudson sahiline yerleşti. Ve tekrar resme çalışmaya devam etti.

Hayatı mücadelelerle geçen Mors Nevyork civarında 1872 tarihinde hayata gözlerini ebediyen yumdu. Fakat Mors halâ yaşamaktadır. Yok olan varlığı, var olan adile müsterih uyumaktadır..

3 C. 39

Melek Çakan

SÜRÜNÜN DÖNÜŞÜ

Köyümde âdettir. Sıcaklar başladığı zaman sürüler dağlara götürülür. Mini mini kuzular çobanlarıyla beş altı ay mavi göğün altında otururlar. Sonbahar gelince çiftliğe dönülür. Ben o vakit ikisinden biri olmak isterim.

Dün akşam sürüler dönüyorlardı. Sabahtanberi büyükkapı iki kanadı açık onları bekliyordu. Yalnız o mu? Diyebilirim ki, ben de onu bekliyordum. Gittim. Ağillara baktım. Taze saman doluydu. Ben onları yemliklere kendi elimle doldurmuştum. Ah ne vakit gelecekler, kınalı kuzumu görebilecek miyim? Akşama doğru uzaktan toz içinde ilerliyen sürüyü görüyorum.

İhtiyar koçlar boynuzları ilerde koşarak geliyorlar, biraz yorgun anneler, yanlarında yavruları ile yürümekteler. Sonra terli köpekler dilleri dışarda soluyorlar.

Hepsi geçiyorlar. Ağıla girerlerken ayaklarının çıkardığı gürültüler

geliyor. Ah! İşte benim kıvırcık kuzum. Yanıma geliyor. Diliyle elimi yalıyor. Gözünde niye bizimle beraber gelmedin diye bir şikâyet var. Meleyerek ağıla girdiğini görüyorum.

Sürünün tâ yanına gidiyorum. Onları seyretmek kadar güzel bir şey yok. İhtiyar koçlar yemliklerindeki taze samanları görerek ayağa kalkıyorlar. Küçük kuzular, ah o, yolda doğan ve henüz çiftliği görmiyen küçük kuzular etraflarına şaşkın şaşkın bakıyorlar. Ben de şaşkın şaşkın bakıyorum. Bakıyorum. Kıvırcık kuzumun gözleri bana dikiliyor. Kendisi için geldiğimi biliyor gibi bir hali var. Tekrar koşa koşa yanıma geliyor. Ona:

— Rahat mısın diyorum. Başını sallıyor. Kuzum giderken geriye bir kaç defa bakıyor. Gitmek istemiyor. Ah ben de hiç gitmek istemiyorum.

868 II B.

Sakine Özcan

Fiyatı 12,5 Kuruş

Basıldığı Yer :
ADANA TÜRK SÖZÜ B.